

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 2 MAART 1938

No. 1157

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

Blz.

OOZAKEN VAN GOUDTOEVLOED EN GELDRIJMTE door Mr. H. F. van Leeuwen	154
Egalisatiefonds en goudtoevloed door C. A. Klaasse ..	154
Kinderbijslagverzekering door Mr. Dr. J. van Bruggen	156
De verlenging van de rubberrestrictie door J. F. Haccoû	157
Eenige opmerkingen inzake de ordeningspoging in de sigarenindustrie door Mr. H. P. Wenckebach	159
De Amsterdamsche zee- en luchthaven in 1937	161
De kolenpositie in 1937 I	164
AANTEKENINGEN:	
Engeland's economische belangen in Zuid-Oost-Azië	166
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	166
ONTVANGEN BOEKEN	168
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	168, 169—172
Groothandelsprijzen	170, 171

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De omzetten op de wisselmarkt bleven in de verslagweek beperkt. Het Egalisatiefonds heeft vrijwel voortdurend materiaal moeten opnemen. Daarbij werd de Pondenkoers onveranderd gehandhaafd op 9.86%. Men begint langzamerhand de „peg” voor het Pond te beschouwen als een soortgelijke minimumkoers, zooals die destijds geruimen tijd voor den Dollar werd gehandhaafd. Wij vermeldden in één onzer vorige overzichten reeds, dat sedert de Eerste Kamer-debatten over het Egalisatiefonds, de indruk, dien men uit de practijk van de interventie voorheen min of meer had gekregen, dat op een heel langzame vermindering van de depreciatie werd aangestuurd, was weggenomen. Duidelijk deed toen de Regeering immers uitkomen, dat dit niet in den opzet lag. In de sedertdien waargenomen interventie-practijk kan men de staving van deze bewering zien.

De Dollar fluctueerde gelijk op met de notering te Londen, nu immers de Pondenkoers hier onveranderd werd gehouden. Aanvankelijk was een krachtige stijging van den Dollarkoers te constateeren toen het Pond allerwege werd aangeboden in verband met de mutatie in de Engelsche Regeering. Toen daarna de rust weer wat weerkeerde, liep de Dollarkoers weer iets terug. De kans op spoedige monetaire experimenten in de Ver. Staten wordt niet hoog aangeslagen.

De stemming voor den Franschen Franc is deze week slecht geweest, de notering voor contante Francs brokkelde constant af, en ook op de termijnmarkt was aanbod te bemerken, ofschoon daar de noteringen niet zooveel veranderden. De Regeering houdt zich staande, maar het is de vraag of niet juist een wankelen en het openen van een kans op een nationale eenheidsregeering voor de stemming op de wisselmarkt gunstiger zou zijn geweest. Het Fransche Egalisatiefonds heeft regelmatig valuta moeten afgeven, en zoo is dus een daling van den Franskoers nog gepaard gegaan met een verzwakking van de verdedigingsreserve.

Spermarken waren in de verslagweek vast gestemd. Speciaal Kreditspermarken, waarvan de marge met Effekten- en Auswanderermarkt nog grooter is geworden. Ook Registermarken waren gunstig van toon.

Sterk aangeboden waren Oostenrijksche Schillingen, speciaal bankpapier en geblokkeerde Inlandschillingen. Tegen het einde van de week trad weer eenig herstel in.

Op de geldmarkt een voortdurend verder afbrokelen. Bij de laatste uitgifte van schatkistpapier voor het Egalisatiefonds werden alle termijnen toegewezen op $\frac{1}{8}$ pCt., en het 7—8-maands-papier op $\frac{3}{16}$. De volkomen onmogelijkheid om voor een belangrijk deel van de beschikbare middelen emplot te vinden op crediet- en geldmarkt drijft de banken naar belegging die op de grens van geld- en kapitaalmarkt staat, en volgens de begrippen van betrekkelijk kort geleden geheel tot de kapitaalmarkt hoort. Het is usance geworden om bij conversie-emmissies een deel van de leening, dat deel gevormd uit de normale aflösungen der eerste jaren, apart te houden, en in de eerste plaats te bestemmen voor bankiers.

De beleggingsmarkt blijft vast, de eerste leening waarop het beleggingsfront, ná de vóór de publicatie reeds aangekondigde 3 pCt. emissies, zijn veto uitsprak — de 3—3½ pCt. Noord-Holland — is een groot succes geworden. Het is interessant het verdere verloop in dit verband te volgen.

OOZAKEN VAN GOUDTOEVLOED EN GELDRIJMTE.

Meer en meer hoort men stemmen opgaan, die het rentedalingsverschijnsel toeschrijven aan de werking van het egalisatiefonds en mitsdien deze daling als kunstmatig betitelen, anderzijds wordt het „hot money” hiervoor meer aansprakelijk gesteld, een derde mogelijkheid is, dat hier natuurlijke factoren aan het werk zouden zijn.

Onbetwist is, dat het probleem een verstrekkende beteekenis heeft en dat de redactie van dit tijdschrift daarom goed doet het speciaal aan de orde te stellen.

Na de depreciatie van den Gulden heeft het rentedalingsproces zich gestadig voltrokken en is de goudschat van Circulatiebank en Egalisatiefonds gestegen onder invloed van talrijke factoren, waarvan wij hieronder de voornaamste de revue laten passeeren:

Kapitaalvlucht maakte plaats voor repatriatie; honderden millioenen waren hiermede gemoeid.

Goud werd „onthoofd”; ook uit dezen hoofde stroomden honderden millioenen naar onze geld- en kapitaalmarkt toe.

Kredieten door buitenlanders in allerlei vormen in guldens genomen, werden afgelost. De gedachte omtrent de grootte hiervan bepalend, komen wij ook tot een honderd millioen bedrag.

Aan onze koloniale bedrijven was de rentabiliteit hergeven. Van de Indische vlottende schuld aan het moederland werd circa 100 millioen afgelost, de baten uit koloniale ondernemingen vloeiden in het gunstige jaar 1937 ruim; ook hier kan weer van honderden millioenen worden gesproken.

Ongetwijfeld kwamen ook in groote bedragen buitenlandse kapitalen naar ons land, eenerzijds en aanvankelijk, doordat de hier genoteerde fondsen koopwaardig werden, anderzijds en meer speciaal in een later stadium, doordat vluchtkapitaal hier dekking zocht.

Tegenover deze toevloeiing staat echter, dat door Nederlanders ook op groote schaal op buitenlandse beurzen is geopereerd en wel in de richting van kapitaaluitvoer.

Overigens heeft de normale en extra-aflossing op hier geplaatste buitenlandse leeningen en andere uitzettingen naar mijn gevoelen het magere bedrag van buitenlandse emissies zeer verre overtroffen, gehandicapt als dit bedrijf eenerzijds was door schaarschte aan redelijk goede objecten en, voor zoover deze er nog waren, door hooge zegelkosten, emissie-embargo en andere beletselen.

De dans met de honderden millioenen die te voorschijn treden in het goudaccres bij de Nederlandsche Bank en het Egalisatiefonds is intusschen nog geenszins beëindigd.

Het evenwicht tusschen sparen en investeren is in ons land ten eenenmale zoek. Alleen door de officieele en particuliere verzekeringsfondsen en levensverzekeringmaatschappijen worden jaarlijks kapitalen gevormd, die ook al weer een omvang hebben van honderden millioenen, waarbij dan nog komen particuliere besparingen, eveneens aanmerkelijke bedragen beloopend. Wanneer men zich daartegenover aan de hand van emissiestatistiek realiseert, waar investering heeft plaats gehad, komt men tot relatief geringe cijfers: De scheepvaart, afgetakeld als deze tak van bedrijf was in de deflatiejaren, kon inderdaad kapitaal gebruiken; sommige handelsondernemingen versterken haar middelen; het algemeene beeld der emissies, waarbij nieuw geld werd gevraagd duidt er intusschen meer op, dat middelen werden opgenomen, welke moesten dienen voor verbetering van de finantieele structuur der ondernemingen in kwestie dan op kapitaalsaan trekking voor expansie. De industrie kon in het algemeen de benoedigde fondsen voor vernieuwing en hier en daar eenige uitbreiding vinden uit verdiende afschrijvingen.

Wanneer men zich afvraagt wat er gebeurt, wanneer in een land wel wordt gespaard, doch niet geïnvesteerd, kan o.i. het antwoord geen ander zijn, dan dat de besparing zich in geldvorm ophoopt, wat dan ook is geschied.

Hoe men het gekozen stabilisatievlak van den Gulden aansprakelijk kan stellen voor den goudtoevloed is mij niet wel begrijpelijk. Voor een ieder, die min of meer gevoel heeft voor pariteitsverhoudingen, is het duidelijk, dat er geen sprake kan zijn van een onderwaardeering van onzen Gulden; onderwaardeering van de valuta zou inderdaad den uitvoer zoodanig kunnen prikkelen en den invoer belemmeren, dat goudaan trekking het gevolg zou zijn. Dit zou dan uit onze handelscijfers moeten blijken, die hier intusschen geenszins op wijzen.

Het Egalisatiefonds heeft de geldruimte zeker niet op zijn geweten. Het tegendeel is eerder waar, want voor zoover het Fonds goud met in de markt opgenomen schatkistpapier financiert, wordt het metaal gesteriliseerd en vermindert dus de natuurlijke geldruimte.

Resumeerende zien wij dus als oorzaken van de overgrootte hoeveelheid beleggingzoekende middelen:

- a. repatriëering van vluchtkapitaal van Nederlandsche nationaliteit;
- b. omzetting van goud in Guldens;
- c. aflossing van door het buitenland opgenomen guldenkrediet en leeningen;
- d. aflossing van Indische schuld aan het moederland;
- e. toestrooming van Indische baten;
- f. belegging van buitenlanders in Nederlandsche fondsen;
- g. wanverhouding tusschen besparing en investering.

Wanneer wij aan de invloeden bedoeld sub a, b, c, d en f een eenmalig karakter toekennen en voor de naaste toekomst voor een aanmerkelijk lager cijfer zouden aannemen voor e, blijft naar mijn meening de sub g aangeduide groep van oorzaken voorloopig van beslissende beteekenis voor het aanhouden van den geldtoevloed en het neerdrücken van het renteniveau. Het is een logisch te beredeneeren en historisch waarneembaar feit, dat tijden van geringe activiteit, hetgeen in deze synoniem is met geringe investering, tijden zijn van dalende rente. De overvloed van middelen, welke deze daling veroorzaakt, kan slechts worden gekeerd door grootere activiteit, welke deze middelen opneemt. Een bescheiden hulp zou hierbij het buitenlandsch emissiebedrijf kunnen bieden.

Mr. H. F. VAN LEEUWEN.

EGALISATIEFONDS EN GOUDTOEVLOED.

De nog steeds voortdurende aanwas van onzen goudvoorraad — de laatste weekstaat toonde een absoluut hoogterecord van den goudschat der Nederlandsche Bank, dus nog afgezien van het bezit van het fonds zelve — heeft reeds geruimen tijd stemmen doen opgaan, die de juistheid van onze monetaire politiek in twijfel trokken. Tot een duidelijke uitspraak terzake is het het eerst gekomen in de recente Eerste-Kamer-debatten over dit onderwerp. Gedurende de polemiek in pers en Kamer, zijn wederzijds de argumenten wel zoo ongeveer uitgeput, zoodat het nauwelijks mogelijk is nog nieuwe gezichtspunten te geven. Hoogstens is er nog plaats voor een schiften en rangschikken der argumentatie. Een verder strekkende pretentie heeft dit artikel dan ook niet.

Regeering legde de kiem voor critiek.

Wat de gerechtvaardigheid van de critiek betreft, moet in de eerste plaats worden opgemerkt, dat de regeering zelve, door haar eigen uitlatingen ten tijde van het loslaten van den gouden standaard en het instellen van het Egalisatiefonds, de kiem heeft gelegd voor deze critiek. Niet zoo zeer, omdat zij als doel van het fonds het vermijden van schomme-

lingen heeft aangegeven en nu reeds anderhalf jaar lang dit fonds een onafgebroken éénzijdig gerichte tendens doet keeren, maar wel, omdat zij destijds als doel van de monetaire politiek heeft aangegeven: de munt een natuurlijk evenwichtspunt te doen zoeken, zonder daarop zelf invloed te willen uitoefenen.

Nu kan men van de sedert September 1936 gevoerde monetaire politiek één ding met zekerheid zeggen: dat er van een natuurlijk verloop van den guldenkoers en het zoeken naar een evenwichtspunt, geen sprake is geweest. Daarvan kon ook geen sprake zijn, omdat vrijwel onmiddellijk na de depreciatie de markt voor het guldendevies, althans voor zoover betreft vraag en aanbod aan de top, werd overheerscht door de kapitaalsverschuivingen. En wanneer men inderdaad naar een natuurlijk peil zoekt, mag men dien invloed niet laten meegelden. Maar om die reden had men dan ook moeten voorzien, dat een vrij koersverloop een illusie zou zijn, en dat het Egalisatiefonds zijn functie niet zou kunnen beperken tot het nivelleren van tijdelijke schommelingen. Aan het voorbeeld van Engeland had men zich in dat verband ruimschoots kunnen spiegelen. Had men zich de situatie toenmaals duidelijk gerealiseerd, dan zou men den opzet: de Gulden naar zijn eigen evenwicht laten zoeken, onuitgesproken hebben gelaten, en dan zou nu de critiek met heel wat minder schijnbaar recht, zich kunnen doen hooren.

Wat wordt nu de regeering verweten? Dat zij den guldenkoers constant heeft gedrukt door ettelijke honderden millioenen Gulden te hebben afgegeven en daardoor aan een constant vraagoverschot te hebben voldaan. Had men dat niet gedaan dan zou bij dezelfde vraag- en aanbodsverhoudingen de guldenkoers natuurlijk aanmerkelijk hoger zijn gekomen, wellicht zou de oude waarde ten opzichte van goud weer zijn bereikt of zelfs zijn overschreden, aldus de critiek.

Met deze bewering is men dadelijk midden in het probleem aangeland. Men is nl. dadelijk geneigd de wedervraag te stellen: is aan te nemen, dat zonder deze tactiek van het Egalisatiefonds de vraag- en aanbodsverhouding van Gulden gelijk zou zijn geweest? Geen der critici is zoo naïef om te willen beweren, dat een onderwaardeering van den Gulden — wanneer wij die als werkhypothese even aannemen — via den invloed op de loopende posten van de betalingsbalans de enorme goudtoevloed heeft veroorzaakt. Het is bij beide partijen, regeering en critiek, in confesso, dat het de kapitaalbeweging is, die voor den goudaanwas verantwoordelijk is. Wat is nu de ratio van de kapitaalverschuiving in de laatste jaren? Het vertrouwen in de munt. Elk land in welks munt het internationale kapitaal vertrouwen heeft, ziet zich tot toevlucht van dat kapitaal verheven. In het eene land overheerscht het gerepatrieerde kapitaal der eigen beleggers, in het andere het vluchtkapitaal van buitenlanders. Bij ons neemt vrij zeker het eerste een veel belangrijker plaats in dan het tweede, dat bijv. in Zwitserland overheerscht. Maar afgezien van deze nuanceverschillen is overal de oorzaak van de goudbeweging gelijk.

De vraag naar een valuta als „kapitaalconservator” is geen bewijs van „onderwaardeering”.

Wanneer men dat vaststelt dan kan men echter tevens concluderen, dat een overschot-vraag naar een bepaalde munt boven aanbod, zelfs een relatief zeer belangrijk overschot, niets zegt omtrent de vraag of men die munt ondergewaardeerd acht; alleen betekent het, dat men de valuta niet overgewaardeerd acht.

Men heeft in de recente discussies een nieuw begrip inzake muntwaarde gecreëerd en een onderscheid gemaakt tusschen economisch-financieele waarde en de psychologische, daarbij constaterende dat bij den Gulden de laatste hooger ligt dan de eerste. Het wil mij voorkomen, dat men hier begrippen heeft geschapen, waarvan althans het tweede: de psychologische

waarde van een munt, heel weinig realiteit bezit.

Het feit, dat bij den huidige koers van den Gulden omvangrijke kapitalen belegging in die munt zoeken, wil allerminst zeggen, dat men de waarde van de munt belangrijk hooger aanslaat dan dien koers. Het gaat hier immers niet om speculatieve aankopen met het oog op te behalen koerswinst, doch slechts om veiligheid die men zoekt. Het is alleszins aannemelijk, dat wanneer men den Gulden den vrijen loop liet, reeds betrekkelijk spoedig de stijging zou doodloopen, omdat men dan niet meer veiligheid tegen toekomstige daling aanwezig achtte. In dat licht bezien komt men dan ook tot de conclusie, dat het surplus vraag naar een valuta boven aanbod niets te maken heeft met onderwaardeering, maar alleen met de heerschende overtuiging van zoo groot mogelijke relatieve veiligheid.

Bij de huidige situatie kan men zeggen, dat bij elken Guldenkoers onze betalingsbalans actief zou zijn, en dat de goudstroom alleen zou ophouden of in het tegendeel verkeeren wanneer naar algemeene overtuiging de Gulden overgewaardeerd zou zijn.

De gezonde situatie van onze betalingsbalans — bij een koersstand die met de „economisch-financieele waarde” overeenkwam — was steeds zoo, dat er een overschot beschikbaar bleef voor kapitaalexport. Op het oogenblik zijn de objecten voor zulk een export zeer schaarsch, bijna nihil. Terzelfder tijd komen er nog voortdurend door aflossing kapitalen, destijds in het buitenland belegd, vrij. Dat moet leiden tot goudinvoer, waarbij nog als extra-factor komt kapitaalbeweging uit anderen hoofde. Zou het Egalisatiefonds een politiek volgen, die ten doel had om den goudimport te doen stoppen, dan kon dat alleen maar wanneer kapitaalvlucht uit hoofde van Guldenangst in het leven werd geroepen. Evenwicht in de betalingsbalans zou dus per sé onevenwichtigheid van den Guldenkoers beteekenen.

Afgezien nog daarvan is elke discussie over koerswijziging terzake van de monetaire politiek en de hoogte van het depreciatiepercentage op dit moment vrij nutteloos, en zweemt naar grauwe theorie. Sinds wij anderhalf jaar ongeveer den huidige koers handhaafden, de exportnijverheid, het prijspeil en het heele economisch leven zich daarop hebben laten inschieten, de aanpassings- en deflatiepolitiek hebben stopgezet, zijn belangrijke wijzigingen niet meer mogelijk, waarbij het volkomen irrelevant geworden is of men al dan niet van meening is, dat destijds de depreciatie noodig was. Had men destijds vlak na het loslaten van den gouden standaard nog overwogen om den opwaartschen druk van de kapitaalbeweging zich in den koers te laten uitdrukken, dan had men de juistheid van die politiek terecht sterk in twijfel kunnen trekken, maar er ware tenminste iets voor te zeggen geweest; thans, nadat men meer dan een jaar die factor heeft uitgeschakeld, is het onder geen voorwaarde te verantwoorden het roer om te gooien.

Egalisatiefonds en geldmarkt.

Kan men dus concluderen, dat de goudtoevloed niet een gevolg is van de politiek van het Egalisatiefonds, doch van de omstandigheden, waarbij het fonds hoogstens de passieve rol vervulde, dat het den Guldenkoers niet tot een te hoog peil met daaruit voortvloeiende kapitaalvlucht liet oploopen, hetzelfde kan men zeggen van de enorme ruimte op de geldmarkt. Ook wanneer wij den gouden standaard zouden hebben hersteld, zou de goudinvoer tot verruiming van de geldmarkt hebben geleid.

In dit verband kan worden opgemerkt, dat het gedaanbod door de politiek van het fonds nog gered is, doordat een deel van de middelen, noodig voor goudaankoop, door het fonds werden opgenomen op de geldmarkt door plaatsing van schatkistpapier. In dit opzicht komt dus de situatie overeen met die in Engeland, en die in Amerika voor zoover sterilisatie werd toegepast. In verhouding tot de totale goudimporten was echter de omvang van het fonds

te gering om in dit verband een belangrijken invloed te hebben. In dat opzicht was er een groot verschil met de situatie in Engeland, waar ook wel goudoverdracht plaats vond, maar waar het grootste deel van den goudaanwas toch door het fonds werd „verwerkt”, afgezien nog van het feit, dat één der goudoverdrachten gepaard ging met vermindering van de fiduciaire circulatie.

C. A. Kl.

KINDERBIJSLAGVERZEKERING.

Het voorontwerp van wet, waarbij wettelijke regelen inzake kinderbijslagverzekering worden voorgesteld en dat bij den Hoogen Raad van Arbeid is ingediend, vormt in het kader der sociale verzekeringswetten in Nederland een dusdanig uitzonderlijk type, dat een bijzondere bespreking, waarin dit wordt aangewezen, alleszins is gemotiveerd.

Blijkens de Memorie van Toelichting is het de bedoeling, door middel van verplichte verzekering de kinderbijslagregeling als onderdeel van de loonregelingen door te voeren. Hiertoe wordt een verplichting gelegd op de werkgevers, om een bepaald percentage van het loon te storten, teneinde uit de daardoor gevormde fondsen de uitkeeringen ter hoogte van 3 pCt. van het loon te betalen aan die arbeiders, welke een gezin hebben van meer dan twee kinderen, met dien verstande, dat deze uitkeering geschiedt voor ieder kind en voortduurt tot dit kind den leeftijd van 15 jaar heeft bereikt.

Ter motiveering van deze regeling wordt door den Minister het volgende opgemerkt:

„Bij de vaststelling van den inhoud van deze algemeen geldende regeling is uitgegaan van de omstandigheid, dat de feitelijke loonbepaling ten aanzien voor het grootste deel der loontrekkenden geen rekening houdt met verschillen in den omvang van het gezin, hetwelk voor het levensonderhoud op het loon van den kostwinner is aangewezen. Zooals dit loon wordt bepaald, moet het derhalve geacht worden berekend te zijn op de basis van de bestaansmogelijkheid van een gezin van feitelijk gemiddelde grootte. Bij dit gegeven van het economisch sociale leven aansluitend, beoogt het wetsontwerp een grondslag te leggen voor een meer rechtvaardige verdeling van het totale bedrag, dat wordt verloond, door met name verplichtend te stellen, dat bij de loonbepaling van hen, wier gezin den feitelijk gemiddelden omvang overtreft met de daarmee samenhangende grotere lasten wordt rekening gehouden.

Naar het oordeel van den ondergeteekende wordt de algemeene doorvoering van dit beginsel door het gemeene welzijn gevorderd. Dat welzijn toch brengt mede, dat de redelijk- en zedelijk-handelende mensch, die voor het levensonderhoud van zich en de zijnen aangewezen is op zijn arbeidskracht, in de algemeene organisatie der loonvorming niet een belemmering ontmoet tot het voldoen aan zijn recht op vorming van een gezin naar de wetten der natuur en aan zijn plicht tot onderhoud van het aldus door hem gevormde gezin. Maar niet alleen uit het oogpunt van de levensrechten en de levensplichten van het individu vordert het gemeene welzijn, dat bij de loonbepaling met den kinderzegen wordt rekening gehouden — evenzeer stelt het algemeen belang hier zijn eischen uit den gezichtshoek der gemeenschap. Immers de gemeenschap is voor haar krachtig voortbestaan in het algemeen afhankelijk van het gezinsleven, terwijl in het bijzonder de kinderrijke goed-geregelde gezinnen voor haar vooruitgang van de grootste waarde zijn. Ook om deze reden heeft de gemeenschap belang er bij, dat de loonvorming niet zoo geregeld is, dat daardoor degenen, die meer kinderen hebben dan het feitelijk-gemiddelde getal, materieel zeer ten achter moeten staan bij hun met minder kinderen gezegende standgenooten.”

In den door den voorsteller ontwikkelde rechtsgrond treft ons, dat de theorie van het rechtvaardig arbeidsloon wordt uitgebreid door op het *collectief* karakter der te treffen regeling den nadruk te leggen. De groep arbeidsloon als geheel wordt bezien en het in te voeren stelsel moet dienen een zoodanige distributie der loonen aan de individueele arbeiders te verzekeren, dat met het behoefte-element wordt rekening gehouden.

Bij de oude opvatting ging het om den individueelen arbeider te beschermen tegen de eventualiteiten als ongeval, ziekte, invaliditeit en werkloosheid, welke hem individueel in meerdere of mindere mate bedreigden. Kwam hij in die omstandigheden te verkeeren, dan werd vanuit de fondsen, welke door sociale verzekering waren gevormd, het voor hem gereserveerde loon uitbetaald.

Hier staat het echter, zooals duidelijk is, anders. Zoowel gehuwden als ongehuwden, die wellicht nooit zullen huwen, zoowel gezinnen met kinderen gezegend als gezinnen, waarin nimmer kinderen zullen worden geboren, vallen onder de regeling en zullen in meerdere of mindere mate den invloed der premiebetaling op het normale grondloon, dat zij verdienen, ondergaan; ook al betaalt de werkgever de premie.

Weliswaar wordt het argument van loondruk tegen het voorontwerp ingebracht, overdrevens, omdat het afwentelingsproces niet in alle sectoren van het economisch leven gelijk is, maar dat deze regeling een achteruitgang van het grondloon kan meebrengen, valt niet te ontkennen.

Bij den opzet van de gemaakte regeling evenwel, waarbij met een premie van hoogstens 1 pCt. van het loon is gerekend, zal de loondruk echter zeer gelimiteerd zijn en het daardoor veroorzaakte nadeel, dat gelijkmatig in een bepaalde sector van het bedrijfsleven over alle loontrekkenden zal worden verdeeld, is niet dusdanig, dat op grond daarvan ernstige bezwaren kunnen worden ingebracht.

Het voordeel, dat naar onze visie te verwachten is, overtreft het nadeel verre.

Immers, het algemeen belang is er ten sterkste mee gediend, dat de grootere gezinnen worden geholpen. Wie slechts denkt aan de meerdere kosten voor huishuur, voeding en kleding, zal inzien, dat het sociaal gewenscht is, het grootere gezin niet te brengen op een lager levensniveau dan het kleine of kinderlooze.

Wie echter den rechtsgrond, door den Minister van Sociale Zaken geconstrueerd om zijn regeling te motiveeren, nader beschouwt, zal tot de overtuiging moeten komen, dat op dezelfde gronden evenzeer een voorziening voor degenen, die niet in loondienst zijn, kan worden geconstrueerd.

Impliciet wordt dit trouwens erkend door den voorsteller, die in het begin van paragraaf 2 der Toelichting mededeelt, dat hij zich om redenen van *practischen* aard voorshands heeft beperkt tot de groep der loontrekkenden.

Het wil mij voorkomen, dat ten aanzien van zelfstandigen en kleinere werkgevers evenzeer een behoefte bestaat aan een voorziening, die aan de meerdere lasten, welke het groote gezin meebrengt, tegemoet komt. Wil men deze voorziening treffen, dat zou deze door een omwerking van het wetsontwerp zonder groote bezwaren tot stand kunnen worden gebracht. Dit zou trouwens liggen in de ontwikkeling der sociale verzekeringswetten, waarbij men meer en meer het streng arbeids-contractueele standpunt heeft verlaten en onder de sociale verzekering heeft gebracht groepen van personen, die in economisch opzicht met arbeiders zijn gelijk te stellen. Hier moge worden gewezen op personen, werkzaam in werkverschaffing, thuiswerkers en provisie-reizigers.

Evenzeer is reeds vrijwillige verzekering voor meerdere groepen van personen, die niet in loondienst zijn, mogelijk geworden, terwijl bij de Invaliditeitswet duizenden personen onder de verplichte verzekering zijn blijven vallen, ook al zullen zij nimmer meer in loondienst terugkeeren. Alleen door hun eigen vrijwillige daad, n.l. de aanvraag om vervallenverklaring, treden zij uit het verzekeringsverband.

Natuurlijk zijn aan het opnemen van zelfstandigen bezwaren verbonden, zoolang ten aanzien van deze groep in de samenleving nog weinig of geen registra-

tie aanwezig is, maar deze registratie is in wording en ook onder deze groepen teekenen zich meer en meer de organisatorische verbanden af. Het zal dus wenschelijk zijn de zelfstandigen geleidelijk onder de verplichte verzekering te betrekken, al naarmate de structuur van een bepaalde groep de mogelijkheid daartoe opent.

In technisch opzicht brengt het voorontwerp op twee punten nieuwe beginselen, welke voor de verdere ontwikkeling van de sociale verzekering groote beteekenis kunnen verkrijgen.

Vooreerst is in het voorontwerp neergelegd het beginsel eener algemeene herverzekering. Het Rijkskindertoeslagfonds dient ter egalisatie van de ongelijke uitkomsten, die de verschillende uitvoeringsorganen zullen vertoonen. Indirect worden daardoor ook de verliezen, welke geleden worden door de insolventie van bepaalde werkgevers op gelijkmatige wijze verdeeld over alle uitvoeringsorganen. Dit beginsel, natuurlijk aangepast aan de eischen, die elke bijzondere vorm van sociale verzekering nu eenmaal technisch stelt, achten wij voor de toekomstige ontwikkeling der sociale verzekering zeer belangrijk.

Uit organisatorisch oogpunt brengt het voorontwerp ordening in de ordening.

Voorop staat de Bedrijfsraad, daarna volgt de vakbedrijfsvereniging en nevens deze één algemeene bedrijfsvereniging, terwijl als sluitstuk fungeeren de Raden van Arbeid en de Rijksverzekeringsbank. Deze laatste is beheerster van het Rijkskinderbijslagfonds, dat bij de egalisatie een rol speelt.

Naar onze meening kan hier de zoozeer gewenschte organische ontwikkeling der sociale verzekering worden bevorderd, mits men hierbij zekere beperkingen in acht neemt. De Bedrijfsraad toch omvat alle werkgevers, die werkzaam zijn in het bedrijf, waarvoor hij wordt ingesteld.

Een kinderbijslagfonds onder beheer van den Bedrijfsraad omvat dus alle werkgevers en arbeiders en van een organisatorisch dualisme ten aanzien van de in geding zijnde groep is geen sprake.

Met de vakbedrijfsvereniging staat het echter anders. Immers deze omvat niet alle werkgevers voor het bedrijf of aanverwant bedrijf, waarvoor ze is ingesteld. Er zullen derhalve werkgevers zijn, die elders hun risico onderbrengen, met name bij de overheidsorganen of bij de algemeene bedrijfsvereniging. Het dualisme blijft bestaan.

Ten slotte heeft naar onze meening de algemeene bedrijfsvereniging geen zin. Dit orgaan vormt een hindernis op den weg naar een bedrijfsgewijze ontwikkeling der sociale verzekering, welke in voorbereiding is. We behoeven slechts naar de ontwikkeling van de ziekteverzekering te wijzen ter adstructie van ons betoog.

Het is daarom veel beter en het zal vereenvoudiging meebrengen, indien bij dit wetsontwerp alleen Bedrijfsraden en Overheidsorganen een organisatorische bemoeienis krijgen. Naarmate de Bedrijfsraden in aantal en omvang toenemen, wordt dan automatisch een deel van de taak der Overheidsorganen weggenomen, en dit proces kan zonder bezwaar geschieden, omdat de Overheidsorganen te dien aanzien volkomen passief zijn, zulks brengt hun positie mede.

Wie echter doordrongen is van de waarheid, dat elk particulier orgaan de plicht heeft om naar zelfhandhaving te streven, zal beseffen, dat zowel vakbedrijfsverenigingen en in nog sterkere mate een algemeene bedrijfsvereniging een ontwikkeling van Bedrijfsraden, als zijnde niet in hun belang, zullen tegengaan.

Door deze organen in het leven te roepen, worden krachten gewekt, die de bedoeling van den ontwerper der wet zullen tegenstaan.

Zij zijn derhalve, als men waarlijk een organische ontwikkeling naar bedrijfsgewijze ordening wil bevorderen, ongewenscht.

J. VAN BRUGGEN.

DE VERLENGING VAN DE RUBBERRESTRICTIE.

De dagbladen hebben de aanbevelingen, die door het internationale rubberrestrictie-comité aan de deelnemende regeeringen zijn gezonden, gepubliceerd.

Inhoud der aanbevelingen.

Zooals bekend komen deze in hoofdzaak op het volgende neer:

1o. het internationale rubberrestrictie-comité is overtuigd van de groote ongelijkheid, welke nog steeds bestaat tusschen de wereld-productiecapaciteit en de wereldconsumptie van rubber en stelt daarom voor de rubberrestrictie voor minstens 5 jaar te verlengen;

2o. teneinde de basisquota voor de deelnemers ongeveer in overeenstemming te brengen met de onderlinge relatieve productie-capaciteiten gedurende de komende restrictie-periode, worden unaniem de volgende cijfers voorgesteld (wij voegen bovendien de gegevens voor 1938 toe):

	1938	1939	1940	1941	1942	1943
	(in tons)					
Malakka						
etc.	602.000	632.000	642.500	648.000	651.000	651.000
Ned. Indië	540.000	631.500	640.000	645.500	650.000	651.000
Ceylon ..	82.500	98.000	99.500	101.000	101.500	102.000
Br.-Indië.	13.000	17.500	17.750	17.750	17.750	17.750
Burma ..	9.250	12.000	12.250	12.250	12.250	12.250
Br. Noord-						
Borneo ..	16.500	19.000	19.250	19.250	19.250	19.750
Sarawak ..	32.000	39.000	39.500	40.000	40.000	40.000
Siam	40.000	?	?	?	?	?
	1.335.250	1.449.000	1.470.750	1.483.750	1.491.750	1.494.250

Met Siam wordt te dezer zake nog onderhandeld; voor Fransch Indo-China wordt verlenging van de geldende regeling voorgesteld, met dien verstande, dat de hoeveelheid der vrije uitvoeren, in verband met het rubberverbruik van Frankrijk, wordt verhoogd van 30.000 tot 60.000 ton per jaar.

3o. het planten van rubber in deze nieuwe periode worde toegestaan met inachtneming van het volgende: gedurende de periode van 1 Januari 1939 tot 31 December 1940 mag 5 pCt. van het totale beplante areaal (in totaal dus ruim 400.000 acres, voor Ned.-Indië 159.620 acres) worden ontgonnen, waaraan het comité voorts nog vergunningen voor maximaal 1 pCt. van de totale oppervlakte mag toevoegen; voor de jaren 1941, 1942 en 1943 heeft het comité het recht over al of niet nieuw planten van rubber te beslissen en krijgt bovendien de bevoegdheid tot het laten overschrijden der percentages met $\frac{1}{5}$ van den voor die jaren vastgestelden omvang;

4o. herontginnen worde onbeperkt — gedurende de loopende periode max. 20 pCt. — toegestaan met dien verstande, dat het comité het recht zal hebben de positie te herzien en herplanten na 31 December 1940 te beperken, wanneer zulks wenschelijk wordt geacht;

5o. een nadeelig verschil tusschen toegestane en werkelijke uitvoer in eenig jaar worde tot een maximum van 10 in plaats van 12 pCt. in het volgende extra ten uitvoer toegelaten;

6o. de grens voor voorraden op rubberondernemingen worde van 2 tot 3 maanden productie vergroot;

7o. het aantal zetels van Amerikaansche fabrikan ten in het comité van advies worde van 1 op 2 gebracht, zoodat het Amerikaansch verbruik de helft dezer zetels bezet;

8o. de uniforme heffing van research blijve gehandhaafd.

Daarnaast komen nog eenige aanbevelingen voor, die o.i. echter noch voor de algemeene positie noch voor Ned.-Indië bijzondere beteekenis hebben.

Beoordeeling.

Bij een beschouwing dezer aanbevelingen zullen wij ons uiteraard moeten beperken tot het algemeene beeld en de positie van de Ned.-Indische ondernemings- en bevolkingsrubber.

Algemeen beeld.

Zet men zich tot een rustige beoordeeling der cijfers, dan kan het niet anders of men zal met de overtuiging van het comité, dat er een groote ongelijkheid tusschen de productie-capaciteit en het verbruik van rubber in de wereld bestaat, volkomen kunnen instemmen, getuige de volgende cijfers:

	Productie-capaciteit der deelnemende landen, excl. Siam en Fr. Indo-China	Uitvoer der overige gebieden	Totaal	Geraamd wereldverbruik incl. dat in productie-gebieden
1937 ..	1.258.500 ton	106.177 ton	1.364.677 ton	1.092.078 ton
1938 ..	1.295.250 „	100.000 „	1.395.250 „	1.000.000 „

En thans blijkt de productie-capaciteit voor 1939, zonder Siam en Fransch Indo-China, nog ongeveer 150.000 ton boven die van 1938 te liggen. Men mag daarbij uiteraard niet vergeten, dat productie-capaciteit zuiver technisch is en dat het voor tal van producenten, ook zonder restrictie, uitsluitend van de economische omstandigheden zal afhangen wat wordt geproduceerd. Voorbeelden daarvan zijn de bevolkingsrubber in Nederlandsch-Indië, de small holdings op Malakka en de wilde rubber. Vandaar, dat het o.i. ook volmaakt onjuist is een productie-capaciteit te baseeren op areaalcijfers. Dadelijk moet echter worden toegegeven, dat er moeilijk een beter gegeven valt te vinden, een van de zeer duidelijke oorzaken, waarom wij, het principe nog daargelaten, tegenstanders van een rubberrestrictie zijn. Immers, deze schijnbare gelijkheid beteekent reeds een economische ongelijkheid. Zeggen deze productie-capaciteiten dus niets over wat werkelijk zal worden geproduceerd, aan den anderen kant moeten zij wel geacht worden te bewijzen, dat, indien de prijs maar een bepaald niveau bereikt, een zeer belangrijk grooter verbruik dan het tegenwoordige nog kan worden bevredigd. Voor het bestaan van de rubberrestrictie achten wij deze cijfers wel bijzonder teleurstellend, omdat zij bewijzen, dat wij voorloopig, naar menselijke berekening, gelijk ook het comité blijkt te voorzien, nog niet van deze restrictie verlost zullen zijn.

In het kader van een rubberrestrictie doet het er voor het algemeene beeld niet toe of de basisquota 1 of 2 mililoen ton bedragen; immers, men zoekt aanpassing van aanbod aan de vraag en het eenvoudige gevolg van een grotere standaardproductie is, dat het percentage der beperking in het laatste geval wat hooger komt te liggen; het gevolg daarvan kan alleen zijn, dat in de herkomsten van de rubber een verandering intreedt, wat op de prijsverhouding, door de vrij groote uniformiteit van het product, geen invloed zal hebben. Voor de individueele deelnemers kan dit natuurlijk een verdere beperking beteekenen, voor zoover hun standaardproductie niet evenredig grooter wordt.

Her- en aanplanten.

Oogenschoonlijk lijkt het in strijd te constateeren, dat een wanverhouding bestaat tusschen productie-mogelijkheid en verbruik en dan toch de mogelijkheid open te stellen te ontginnen of te herplanten. Immers, deze handelingen beteekenen een grooter worden van de productie-capaciteit. Voor ontginnen is dit zonder meer duidelijk, omdat de wereld-aanplant wordt uitgebreid. Ook herplanten echter leidt tot hetzelfde gevolg, omdat dit slechtere aanplantingen door betere (beter plantmateriaal etc.) zal doen vervangen. Doch het comité deelt mede, dat het overtuigd is van de noodzakelijkheid te allen tijde over voldoende hoeveelheden rubber tegen redelijken prijs te moeten beschikken. Een der doelstellingen van de restrictie is dus oorzaak van deze aanbeveling. Het is natuurlijk geenszins onmogelijk, dat in de toekomst bij handhaven van de tegenwoordige productie-capaciteit een tekort aan rubber zou kunnen ontstaan, doch dit is ook geenszins zeker. De mogelijkheden der synthetische rubber nog geheel daargelaten evenals de resultaten van het rubber-research, mag toch vastgesteld worden, dat een vergroting der productie-

capaciteit in feit een zeer eigenaardigen toestand brengt. Het beteekent een speculatie op de toekomst door producenten ten behoeve van consumenten, niet alleen om aan de vraag naar rubber tegen redelijken prijs geheel te kunnen voldoen, doch ook om te zorgen, dat de tegenwoordige productie-capaciteit vermoedelijk nooit ten volle aan bod komt. Immers, een deel van deze zal slechts bij *zeer hooge prijzen* reden van bestaan hebben, resp. kunnen worden benut, wat bij *redelijke* prijzen dus niet zal worden verwezenlijkt. M.a.w. door de doelstelling der restrictie wordt aan den eenen kant een deel der productie-capaciteit uitgeschakeld, terwijl het aan den anderen kant toch een quotum krijgt toegewezen.

Ook beteekent het een speculatie. Worden de verwachtingen van het comité verwezenlijkt, dan is er geen enkele reden om aan te nemen, dat de vraag juist bij de grens, door het comité gesteld, zal ophouden; vandaar dat het zich voor na 1940 de beslissing over verdere toestemming wenschte voor te behouden en, naar wij mogen aannemen, de thans gelaten mogelijkheid ten aanzien van het toekomstig verbruik veilig acht, dus de productie-capaciteit te veel laat uitbreiden. Dit leidt er dus toe, dat willen producenten hun relatieve plaats in de toekomst behouden, zij aan de uitbreiding, zelfs contre-coeur, zullen moeten mededoen, omdat anders hun positie na 1943, gebaseerd op de technische productie-mogelijkheid, in verhouding tot de anderen slechter wordt. Een merkwaardig gevolg van een pessimisme, dat men zelfs optimisme moet veinzen, om zijn pessimisme verwezenlijkt te zien!

En als de speculatie op verdere toeneming van het verbruik mislukt of slechts gedeeltelijk in vervulling gaat, dan rijden de rubberproducenten nog verder in de soep. Dit is geen verwijt aan het adres van het comité, dat door de doelstellingen van redelijken prijs en aanpassing van aanbod aan de vraag voor onoverkomelijke moeilijkheden staat, omdat hier een zeer gebrekkige ordening alleen maar de onmogelijkheid der verwezenlijking harer doelstellingen bewijst.

Ware hier de mogelijkheid tot scheppen van een bufferpool niet de overweging waard geweest of is deze wellicht overwogen?

Nederlandsch-Indië.

Wat ons Indië betreft, staat voorop, dat dit gebied van de verhooging der basisquota het meest heeft geprofiteerd. Immers, gemiddeld in deze 5 jaar ligt het quotum ongeveer 100.000 ton hooger bij een gemiddelde totale stijging van 176.000 ton (dus ongerekend Siam).

Hoe het nieuwe basis-quotum over ondernemings- en bevolkingsrubber zal worden verdeeld, is een vraagstuk, dat aan het Gouvernement van Ned-Indië en in laatste instantie eventueel aan onze Regeering wordt overgelaten. Men kan zich, zolang deze instanties niet hebben gesproken, daaromtrent dus geen beeld vormen, doch moet in het oog houden, dat de vergroting zelf in hoofdzaak op rekening van den totalen aanplant der bevolkingsrubber komt. Wel bestond voor de *ondernemingsrubber* het feit, dat de gezamenlijke standaardproducties dezer categorie grooter waren dan het aan deze groep toekomende basis-quotum, doch groot was dit verschil over 1937 niet. Men mag aannemen, dat in elk geval deze wanverhouding zal worden opgeheven, doch hoe dan verder de verdeling zal zijn, kan niet worden vastgesteld. Daarmee vervalt ook de mogelijkheid tot beoordeeling van de vraag of deze toevoeging uiteindelijk een voordeel zal blijken; immers, vast staat slechts, dat, bij een gelijk verbruik, de beperking grooter zal worden dan voorheen en hoe de verhouding dan wordt, dient te worden afgewacht.

Voor de *bevolkingsrubber* is een vergroting van het quotum en dus van de ten uitvoer toegelaten hoeveelheid — aangenomen dat de werkwijze als boven gedacht zal worden gevolgd — zeer welkom. Nu moge

worden vooropgesteld, dat, zooals wij reeds zoo vaak hebben betoogd, de technische productie-capaciteit hier in het geheel geen maatstaf is voor de economische. Dit is van groot belang voor de beoordeeling. Immers, in de bevolkingsrubberstreken wordt de productie, zonder restrictie, bepaald door de factoren, welke ook den omvang voor het inzamelen van bosch-producten beheerschen. Door de restrictie echter is de toestand ontstaan, dat de productie, via den uitvoer, door de aanwezige oogstvergunningen wordt beperkt. Neemt nu bij denzelfden rubberprijs en eenzelfde internationale beperking in quantum de hoeveelheid oogstvergunningen door het grootere quotum toe, dan komt dit hierop neer, dat deze ten opzichte van de economische productie-mogelijkheid in een minder bevoorrechte positie komen of m.a.w. dat de handel zich grootere offers zal moeten getroosten, dus een in verhouding hooger prijs betalen, om de benodigde hoeveelheid rubber te verkrijgen. Dit zal dus de tendens hebben, dat er een voor den arbeid gunstigere verhouding komt tusschen licenties en ongedekte rubber, waardoor op zichzelf de productie van rubber wordt bevorderd en een grootere aanpassing aan de werkelijke omstandigheden wordt verkregen.

Voor ditmaal willen wij met deze beschouwingen volstaan; nadat de gedragslijn der Indische Regeering bekend is, zal er wellicht nog aanleiding zijn op dit vraagstuk terug te komen, omdat het o.i. ook andere zijden heeft, dan de thans beschouwde.

Aangenomen kan worden, dat de deelnemende landen de thans gepubliceerde aanbevelingen principieel zullen volgen, waarbij natuurlijk kleinere wijzigingen niet onmogelijk zijn.

Vatten wij onzen indruk samen, dan zouden wij willen constateeren, dat de gegeven cijfers erop wijzen, dat de rubberrestrictie, indien met haar opheffing wordt gewacht totdat de toestand voor het aanbod weer normaal zal zijn, nog een lange geschiedenis zal hebben en dat in deze aanbevelingen de kiem voor een verdere verlenging wordt gelegd, tenzij een door het comité ongecontroleerde factor, de consumptie, een grooten sprong zou maken; in dit geval is echter evengoed mogelijk, dat de sprong te groot zal zijn en dan zou de onmogelijkheid der doelstelling van deze restrictie zeer duidelijk worden bezeten. Voor de rubbercultuur hopen wij, dat dit bewijs zal worden geleverd. J. F. H.

EENIGE OPMERKINGEN INZAKE DE ORDENINGSPOGING IN DE SIGARENINDUSTRIE.

Prof. Mr. C. W. de Vries deed in het vorige nr. van dit weekblad mededeelingen over een ordeningspoging in de sigarenindustrie. De vragen, die men allereerst bij het vernemen van dit bericht zou kunnen stellen zijn: „Waarom wil men hier ordenen?” „Is er behoefte aan ordening?” en „Kan ordening, zooals de voorgestelde, wel verbetering brengen en dus wenschelijk zijn?”

Als motieven voor de poging noemt Prof. de Vries, de noodzakelijkheid van voorbereiding ingevolge de arbitrale uitspraak van 24 Juli '35, gegeven door de heeren Mr. T. J. Verschuur (voorzitter), Mr. Dr. J. H. van Zanten en Prof. Mr. P. S. Gerbrandy, leden, waarbij werd aanbevolen aan de partij, die de fabrikanten vertegenwoordigt, maatregelen te nemen teneinde tot een ondernemersovereenkomst te geraken, welke voor verbindendverklaring zou worden voorgedragen.¹⁾

Het beroep op de arbitrage zou — onbedoeld — den indruk kunnen wekken, dat de hulp der overheid, in den vorm van ordening, in casu door verbindendverklaring eener ondernemersovereenkomst,

¹⁾ Herinnerd zij aan onze beschouwing: „Een arbitrale uitspraak in de sigarenindustrie”, in E.-S.B. van 21 Aug. 1935 waarin wij onze bezwaren tegen verbindendverklaring van meerderheidsinvloed in een industrie hebben uiteengezet.

reeds door de industrie aanvaard werd. Dit ware ten onrechte. Indertijd werd de arbitrage slechts door een zeer klein deel der werknemers aanvaard en de opdracht aan de commissie de Vries ging ook slechts uit van de R.K. Werkgeversvereniging, dus een deel der betrokken fabrikanten-organisatie's. Het bleek ook aanstonds al, dat het voorstel door de leden van opdrachtgeefster niet unaniem werd aanvaard.

De Commissie motiveert vervolgens haar voorstel niet te wijzen op den slechten toestand in de sigarenindustrie. Voorzover de feitelijke toestand wordt geconstateerd, kunnen wij er ons geheel bij neerleggen en verwijzen naar hetgeen Prof. de Vries in zijn artikel citeert en het interessante cijfermateriaal, door de nota verschaft. Eraan toegevoegd moge worden, dat in de nota der Commissie de nijpende moeilijkheden voor de Sigarenindustrie, die het schier onmogelijk maken met winst te werken, allereerst worden toegeschreven aan de sinds enkele jaren toenomen mechaniseering, terwijl de Commissie vervolgens op de tweede plaats verlies van export noemt als oorzaak van de scherpe concurrentie op de binnenlandsche markt.

Op zichzelf is dit al merkwaardig, daar, juist na dat in de eerste jaren na den oorlog successievelijk de exportgebieden reeds verloren gingen, de mechanisatie — zij het nog op zeer beperkte schaal — haar intrede deed in deze industrie en juist als middel tot prijsverlaging, de industrie in de volgende crisisjaren heeft medegeholpen haar afzetgebied te behouden.

Voorts gewaagt de nota nog van de opleving der randindustrie en de eigen-werkers, die ongeorganiseerd tegen lager loon en dikwerf met ontduiking van de arbeidswetten fabricceeren.

Tegenover de opmerking in de nota, dat „de meer en meer in gebruik zijnde methode om de handmatige productie door geheel- of gedeeltelijk machinale te vervangen, vanzelfsprekend een daling van den doorsneeprijs heeft veroorzaakt,” mag de opvatting gesteld worden, dat de, tengevolge van de verminderende koopkracht, dalende prijzen het zoeken naar goedkoopere productie-methoden hebben veroorzaakt.

Ten aanzien van de gereproduceerde cijfers betreffende de werkloosheid valt aan te teekenen, dat na 1935 een verbetering intrad en dat zooals in meerdere andere industrieën bij de uitbreiding van werkgelegenheid er een tekort blijkt te bestaan aan volledig geschoolde arbeiders. Dit is aanleiding geweest voor verschillende fabrikanten een opleidingscursus voor nieuwe jonge krachten op te richten. In dit verband valt het te betreuren, dat de machinale productie, die hierin uitkomst brengen kan, juist door de Regeering aan banden is gelegd.

* * *

De Commissie motiveert in den aanhef van Rubriek II (waarom ordening?) met de simpele verklaring: „ordering is noodzakelijk voor alle ondernemers en is tevens een algemeen belang,” een exclamatie, die ik in haar algemeenheid niet onderschrijf. De Commissie constateert het belang der ondernemers, door te wijzen op de sombere gegevens in het voorafgegane deel van de nota en betoogt, dat ook de fabrikant, die zich nog mag verheugen in een sluitende rekening, niet uit altruïstische, maar uit egoïstische overwegingen aan een ordening dient mede te werken. Ter adstructie van deze uitspraak wijst de Commissie op het ten ondergaan van tal van fabrieken na groote bloeiperioden. Zij geeft daarbij een staatje betreffende de loonbedragen van een achttal fabrieken (er zijn er plm. duizend) over de jaren 1930-'36, waaruit een groote wisselvalligheid blijkt.

Ik zou hier de vraag willen stellen, of het verwijzen naar het risico, waaraan iedere onderneming bloot staat, wel juist is om er een ordeningsmotief uit af te leiden. Zijn er niet in iederen bedrijfstak fabrieken, die na een bloeiperiode het moeten afleggen,

b.v. omdat zij niet tijdig veranderingen in den smaak en gewoonten harer afnemers hebben onderkend of zich niet voldoende aan de wisselende omstandigheden hebben weten aan te passen? Zou het belang van den bedrijfstak en het algemeen belang er medegebaat zijn geweest, wanneer kunstmatig in het leven was gehouden, wat aldus is verdwenen?

Ten slotte, indien men uitgaat van het feit, dat het productie-apparaat te groot is door verlies van export en er geen uitzicht is, dat dat in een onafzienbaar aantal jaren zal veranderen, is het dan wel juist, te trachten dit teveel aan fabrieken kunstmatig in het leven te houden?

Om aan te toonen, dat ordening tevens een algemeen belang is, wijst de Commissie op de belangen der plm. 20.000 arbeiders, voorts grossiers, reizigers en winkeliers en alle bij de industrie zijdelings betrokkenen, zooals tabakshandel, hout- en verpakking leveranciers.

Het is wel merkwaardig, dat er bij deze enumeratie, waaruit het algemeen belang der ordening wordt afgeleid, voor de Commissie blijkbaar één quantité négligeable is, de consument! Hem noemt zij in dit verband niet.

De nota motiveert haar voorstel verder met de omstandigheid: „dat de prijs sterker is gedaald dan het indexcijfer” met de volgende redeneering:

„Immers wanneer de prijsdaling gecorrespondeerd had met het verloop van het indexcijfer der kosten van levensonderhoud (welk cijfer van 1929 tot 1936 daalde van 100 op 79, dus met 21 pCt.), dan had de doorsnee-prijs die in 1929 f 6.89 bedroeg, in 1936 eveneens gedaald moeten zijn met 21 pCt. Die prijs zou dan dus in 1936 bedragen hebben f 5.44, terwijl hij in werkelijkheid bedroeg f 4.22.

De Wet op de banderollé-bescherming, welke begin 1934 in werking trad, had tot gevolg, dat de sigaren méér dan voorheen op werkelijke verkoopprijs gebanderolleerd werden. De doorsnee-prijzen-statistiek, welke afgeleid is van den betaalden accijns, moest dus theoretisch een daling illustreren in 1934. Schrijft men nu deze daling voor de helft toe aan de werking van genoemde Wet, dan zou de prijs in 1936 — zoo juist genoemd — met de helft van het verschil in prijs in 1933 ad f 5.26 en in 1934 ad f 4.94, dus met 16 cent moeten worden verminderd, blijft f 5.28.

Bij normale ontplooiing der sigarenindustrie, zou de afzet hebben bedragen 1310 miljoen sigaren in plaats van 1459 miljoen tegen f 5.28 gemiddeld per 100 stuks in plaats van f 4.22.

Wil men echter beweren, dat de sigaar een semi-luxe-artikel is, dan blijft het in elk geval waar, dat het publiek voor f 61.6 miljoen aan sigaren ten koste heeft gelegd, zoodat de prijs dan bij normaal verloop minstens had kunnen bedragen f 61.6 : 13.1 is f 4.71. De gemiddelde economische prijs moest dus liggen tusschen de f 4.71 en f 5.28 en economisch had er dus meer in geld verrookt kunnen zijn. Laat men nu alle voor- en nadeelen, o.a. daling van afneming bij hooger prijs en toename in tegengestelden zin, tegen elkander wegvallen, dan zou de gemiddelde prijs uitgekomen zijn op f 4.99½ of rond f 5.

Het geheele streven om te ordenen dient derhalve erop gericht te zijn, dat de prijs op laatstgenoemd bedrag, de economische prijs, gebracht wordt, hetgeen o.i. ook in het algemeen belang te verdedigen is.

En nu kan men de vraag in het midden laten hoe men dit nu moet noemen: overproductie, overcapaciteit of hoe dan ook, het staat voor onze commissie vast, dat de doorsneeprijs te sterk gedaald is, dat economisch voor een hooger bedrag verrookt had kunnen worden en dat derhalve iedere ordening, welke erop gericht is, den prijs op een juistere plaats te brengen, economisch juist en rechtvaardig is. Zoo zal het dus van de wijze van ordenen afhangen, voor hoeveel procent de industrie gesaneerd wordt.

De fout, die de nota hier maakt, is m.i., dat geen rekening wordt gehouden met het feit, dat nimmer, ook buiten de crisisjaren, een zich gelijkblijvende, statische, toestand bestond, die slechts in de fantasie als „normaal” kan worden aangenomen. Altijd was er een verloop van het getij voor sommigen. Verschuiving der behoeften en verandering

van de eischen van het publiek maakten, dat de industrie telkenmale iets nieuws moest brengen. Ik wijs in dit verband b.v. op het steeds meer rooken van lichte, kleine sigaartjes, waardoor de vergelijking betreffende getal en prijs met vroeger moeilijker wordt.

Slechts door het product goedkoop genoeg te houden en door zich bij de veranderde vraag aan te passen was het mogelijk, dat ook in de crisisjaren de plaats van de sigaar in de rij der behoeften gehandhaafd bleef. Dat er een bepaalde „normale economische prijs” zou bestaan, is daarom m.i. een fictie.)

Een overzicht van den toestand in het jaar 1937, uitgegeven door het Verbond van Sigarenfabrikanten in Nederland, vermeldt, dat „het cigarettenuitverbruik in 1937 met ruim 11 pCt. ten opzichte van 1936 toenam, dus in veel sterker mate dan het sigarenverbruik. Dit vormt een ernstige waarschuwing, er voor te zorgen, dat het sigarenverbruik, dat veel meer arbeid verschaft, óók indien machinaal geproduceerd wordt, niet aan banden wordt gelegd.”

Waar Prof. de Vries mededeelt, dat het dan ook de „bedoeling der ordening is, dat het sigaren rookend publiek in Nederland voor een wezenlijk goede sigaar iets meer zal willen uitgeven en dat de algemeene koopkracht dit toelaat”, moet ons toch van het hart, dat de consument zich niets laat voorschrijven te dien aanzien. Of hij een ons drop koopt en een rang hooger in den bioscoop zit en goedkoopere sigaren rookt, of duurdere is zijn zaak. Ook al zou de redeneering opgaan, dan gold zij alleen voor sigaren en niet voor cigarillos, die tenslotte de allergekoopste sigaren zijn.

* * *

Het standpunt der commissie is voorts, dat de ordeningspoging van 't grootste belang is voor den arbeider. „De loonsbepaling hangt trouwens zóó nauw met de productiewijze samen, aldus Prof. de Vries, dat overeenstemming tusschen de beide groepen der producenten over de loonsbepalingen noodzakelijk is, vóór kan worden beslist óf eenige bepaalde productie van een bepaalde sigaar economisch mogelijk is. Er zijn looneischen mogelijk, die sigaren van een bepaalde prijsklasse economisch onmogelijk zouden maken. Werkgevers en werknemers zouden dus in onzen gedachtegang moeten samenwerken, ook in verband met den prijs van het product”.

Hoezeer wij ook voor de aanbevolen samenwerking zijn en een verstandig werkgever deze zal bevorderen, in prijsaangelegenheden is de verantwoordelijke leider van het bedrijf en de (alléén) risico dragende ondernemer slechts bevoegd te oordeelen. Het bedenken van nieuwe productie-methoden kan den leider in staat stellen een goedkoopere prijsklasse te bewerken en toch hooger loonen te betalen, indien per arbeider meer geproduceerd wordt.

Voorts wil de commissie, dat nooit het gevolg der saneering mag zijn, dat een onderneming door de getroffen maatregelen alléén, gedwongen zou worden te sluiten. Hoe kan men echter ooit de gevolgen van dergelijke maatregelen voorzien? Schrijver is een onderneming bekend, die reeds nu groote moeilijkheden ondervindt van regeeringsmaatregelen, t.w. de speciale accijnsverzwaring voor goedkope koploze sigaren, de minimumprijs voor deze sigaren en de wet op de beperking der mechaniseering. Eerst

*) Het is interessant in verband met bovengenoemde verschuiving in de behoeften en smaak van het publiek een vergelijking te maken met andere landen. In Engeland bijv., waar de sigaar zeer zwaar belast is, is zij als volks-artikel vrijwel verdwenen en een luxe-artikel geworden, waarvoor in hoofdzaak dure Cubaansche after dinners worden geïmporteerd. In Amerika en Frankrijk heeft de sigaret veel meer in populariteit gewonnen ten koste van de consumptie van sigaren. Scandinavië, speciaal Denemarken, rookt thans overwegend cigarillos, een artikel dat daar ook door het vrouwelijk deel der bevolking wordt gebruikt. Uit vaktijdschriften blijkt zich dat ook al in andere landen van Europa voor te doen.

achteraf blijken deze maatregelen speciaal voor dit bedrijf een ernstige schade op te leveren en slechts afschaffing of verlaging van den minimumprijs voor cigarillos kan deze fabriek in staat stellen haar specialiseerende ontwikkeling voort te zetten, waarmede zij zich alleen een voldoende debiet kan verwerven, omdat zij slechts op een dergelijke fabricage is ingesteld.

* * *

Omtrent den vorm, waarin de commissie zich de saneering gedacht heeft, zegt het artikel van Prof. de Vries, dat voor de verbindend te verklaren ondernemersovereenkomst de materiele inhoud aanvankelijk bescheiden kan zijn, teneinde de meerderheid der industrieelen te doen medewerken. Uit boven aangehaald voorbeeld kon blijken, hoe oogenschijnlijk voor allen gelijke, niet diepingrijpende maatregelen voor enkele bedrijven zeer schadelijk kunnen worden, indien de omstandigheden veranderen. Daarnaast handhaaf ik mijn bezwaren juist tegen die meerderheidsinvloed in een bedrijfstak.

De beperking van den inhoud der concept-ondernemersovereenkomst motiveert Prof. de Vries met te wijzen op de toestanden in Duitschland, waar een zeer straffe overheidsbemoeienis dictatoriaal is opgelegd aan belanghebbenden op een wijze, welke in Nederland ondenkbaar is. De gevolgen hiervan worden dan ook door het rookend publiek in Duitschland geproefd.

De commissie geeft vervolgens een overzicht van de maatregelen, welke genomen zouden kunnen worden, zonder deze thans aan te bevelen¹⁾. Aan het lijstje schrikbeelden zou men consequent kunnen toevoegen de mogelijkheid van overname door een staatsmonopolie van de geheele productie.

De commissie beveelt slechts één der in deze lijst voorkomende maatregelen aan en zegt in de nota, dat: „hoewel zij algeheele regeling der productie zou verkiezen, om praktische redenen van doorvoerbaarheid beperkt wordt tot regeling van de productie van de lagere prijsklassen.”

Daartegenover mag vermeld worden, dat er ondernemers zijn, die juist verbetering verwachten van afschaffen der minimumprijzen, allereerst voor cigarillos, opdat deze tegenover de sigaretten en de uit de verminderde koopkracht voortspruitende behoeftenverschuiving hun debiet kunnen handhaven.

De Commissie ziet hier ook over het hoofd, dat een belangrijk verschijnsel, n.l. specialiseering, zich in deze industrie meer en meer voordoet, zooals dat ook in andere industrieën te zien is, een verschijnsel, dat elken sigarenfabrikant bekend is. Is het maken van beschuit bijv. niet tot een aparte, belangrijke industrie geworden? Zou het wel zin hebben dit weer door dwingende maatregelen te brengen binnen de gewone bakkersbedrijven?

Men heeft reeds op aandringen van de meerderheid in de sigarenindustrie dezen ontwikkelingsgang tegengehouden door maatregelen van overheidswege, zooals het instellen van minimumprijzen, het aan bunden leggen der mechaniseering en het leggen van een zwaarderen accijns op een bepaald soort fabrikaat. Thans wil men verder gaan op dezen weg, want de voorstellen van de Commissie en de fabrikantengroepen komen neer op verhooging der minimumprijzen of contingenten en aan gewichts- en andere normen binden van de goedkoopste prijsklassen.

Dit is zeker niet een bevordering van het belang van den consument en daarbij een willekeurige beknotting in de specialiseerende ontwikkeling van sommige bedrijven, m.i. dus niet in het algemeen belang. Beter ware het m.i., ook de bestaande bunden, minimumprijzen etc., op te heffen, de specialiseering in groote, doelmatige fabrieken, waarin resp. voor iedere soort het beste product voor den goedkoopsten

¹⁾ Zie overzicht van deze maatregelen in het artikel van Prof. De Vries in het vorige nummer van E.-S.B.

prijs wordt vergaardigd, te bevorderen, òf, om redenen van, zeer groot belang, het staatsmonopolie te aanvaarden.

In dat geval is dan tenminste de ondernemer van zijn verantwoordelijkheid en risico ontheven. Zoolang dit niet zoo is, en — zooals Prof. de Vries schrijft — prijsverhoging voor bepaalde, lage sigarenklassen in de bedoeling van deze ordening ligt, kunnen wij het met de Commissie niet eens zijn, dat zulke ordening hier zal baten.

De discussies over verbindendverklaren der collectieve arbeidsovereenkomsten en die van economische afspraken als prijkswestie, dienen wel degelijk gescheiden te blijven en worden reeds te veel bijeengebracht¹⁾.

Het motief, dat geldt voor afspraken t.a.v. aan gelegenheden van socialen aard, n.l. de arbeidsvoorwaarden, die voor iederen ondernemer gelijk kunnen zijn, kan nimmer gelden voor economische aangelegenheden, die nimmer gelijk zijn voor alle ondernemers en waarvoor ook de ondernemer het risico draagt.

De gedachte, dat een dictatoriaal optredende regering de maatregelen, waarvan de Commissie een overzicht geeft, zou doorvoeren, moet den fabrikant, wien nog eenig initiatief en verantwoordelijkheidsgevoel is overgebleven, wel de haren te berge doen rijzen, wanneer hij ziet, hoe men een meerderheid zijner concurrenten met regeeringssteun vanaf den directiestoel zou laten regeeren.

Dat bepaalde maatregelen tenslotte wèl worden voorgedragen voor verbindendverklaring en andere niet worden aanbevolen (zooals bijv. afschaffing van de wet op de Mechanisatie, afschaffing van den minimum prijs voor cigarillos, afschaffing van het onderscheid in accijnsdruk op sigaren met en zonder kop) is misschien het gevolg van het onvermijdelijk hooren van belanghebbenden als deskundigen. Maar nimmer mag daarbij alleen de meerderheid in deze opnieuw doorslaggevend zijn. Ook de minderheid of enkeling kan gelijk hebben of althans het recht overeenkomstig zijn denkbeelden vrij te handelen, mits het algemeen belang niet geschaad wordt²⁾. Dit laatste belang dient vooral niet te worden verward met het belang der meerderheid uit de belanghebbenden.

H. P. WENCKEBACH.

¹⁾ Intusschen is door de werknemers in de sigarenindustrie de collectieve arbeidsovereenkomst tegen 1 April a.s. opgezegd en het is zeer wel mogelijk, dat de onderhandelingen zullen leiden tot een wellicht billijke verhoging der loonen voor de goedkoopste sigaren. Op zichzelf kan dit, blijkens de bovenvermelde situatie, nopen tot verhoging der prijzen en de Regeering zal dan moeten beslissen of zij, in het belang van den consument, de wet op de beperking der mechanisatie wil opheffen. Ook zal wellicht de kwestie van uniformiteit der loonen en eventueel verbindendverklaring der C.A.O. de aandacht van een commissie vragen.

²⁾ Woorden van gelijke strekking vindt men in een artikel van Prof. Josephus Jitta in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 22 Febr. 11.

DE AMSTERDAMSCH E ZEE- EN LUCHTHAVEN IN 1937.

Zeehaven.

Kwam in 1936 de zich in de haven openbarende grootere bedrijvigheid in de cijfers van het scheepvaart- en goederenverkeer der Amsterdamsche haven niet of nauwelijks tot uitdrukking, de cijfers van 1937 spreken duidelijk van een vrij belangrijke opleving van het havenverkeer.

Zeescheepvaart.

Uit de cijfers van de scheepvaartbeweging blijkt de opleving minder overtuigend dan uit die van het goederenverkeer, een verschijnsel, dat toe te schrijven is aan het groote aandeel, dat de vaste lijnen hebben in Amsterdam's zeescheepvaart. Het aantal der in

de haven aangekomen zeeschepen vermeerderde van 3023 in 1936 tot 3291 in 1937; de totale tonnenmaat der aangekomen zeeschepen van 4.280.127 N.R.T. in 1936 tot 4.329.308 in 1937. Het aantal in ballast binnengekomen schepen nam toe van 296 in 1936 tot 430 in 1937. Het aantal schepen, hetwelk de Amsterdamsche haven uitsluitend aandeed om te bunkeren verminderde. Over de jaren 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936 en 1937, bedroeg het aantal dier schepen respectievelijk 192, 95, 133, 147, 138, 108, 55, 120 en 38. De hoeveelheid in de haven gebunkerde brandstoffen nam toe. Voor kolen en olie bedroegen de cijfers voor 1936 289.312 en 67.232 ton¹⁾; voor 1937 306.711 en 93.131.

Rijnvaart.

Het getal der te Amsterdam aangekomen en vandaar vertrokken Rijnschepen nam in het afgelopen jaar sterk toe. Zooals uit staat 1 blijkt, vermeerderde het aantal beladen aangekomen schepen van 1636 in 1936 tot 2214 in 1937. Het aantal ledig aangekomen schepen verminderde van 41 in 1936 tot 9 in 1937. Bij de vertrokken schepen nam het aantal beladen naar Duitschland vertrokken schepen toe van 975 in 1936 tot 1116 in 1937; het aantal ledig daarheen vertrokken schepen van 118 tot 123, het aantal beladen naar elders vertrokken schepen vermeerderde van 18 tot 20 en nam het aantal ledig naar elders vertrokken schepen toe van 562 tot 978.

Goederenverkeer.²⁾

Het totale havenverkeer³⁾ nam tegenover 1936 vrij belangrijk toe. Het bedroeg 5.753.722 ton in 1936 en 6.718.984 ton in 1937 en vermeerderde derhalve met ruim 16 pCt.

Hoe verheugend deze toeneming van het verkeer op zich zelf ook is, de achterstand, door de vele crisisjaren veroorzaakt werd, naar uit de grafische voorstelling (I) blijkt, lang niet in zijn geheel ingehaald en gevreesd moet worden, — de in staat 2 opgenomen gegevens betreffende de maandelijks per zeeschip aan- en afgevoerde hoeveelheden goederen zijn er een aanwijzing voor —, dat de in de tweede helft van 1936 ingezette opleving in het verkeer der haven, inmiddels reeds weer tot stilstand is gekomen.

¹⁾ Onder „ton” wordt hier en in het vervolg, waar gesproken wordt van goederenhoeveelheden, een hoeveelheid van 1000 kg verstaan.

²⁾ Bij de samenstelling van de cijferoverzichten en de grafiek betreffende het goederenverkeer is gebruik gemaakt van de maandstatistiek van den in-, uit- en doorvoer, 2e deel, van het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

³⁾ Hieronder wordt verstaan de som van de in de maandstatistiek vermelde hoeveelheden, gelost bij invoer ter zee en langs rivieren en kanalen en de hoeveelheden geladen bij uitvoer ter zee en langs rivieren en kanalen vermeerderd met het hoogste der beide cijfers, welke men verkrijgt bij optelling; eenerzijds van de hoeveelheden, ter zee en langs rivieren en kanalen bij doorvoer aangevoerd, anderzijds van de hoeveelheden, ter zee en langs rivieren en kanalen bij doorvoer afgevoerd.

Staat 2.

Te Amsterdam per zeeschip aan- en afgevoerde goederen... in tons van 1000 kg.

Maand	1935	1936	1937 ¹⁾
Januari.....	460.877	430.700	508.125
Februari.....	430.632	383.826	418.467
Maart.....	437.994	399.054	471.295
April.....	385.926	413.299	496.954
Mei.....	369.557	349.981	426.771
Juni.....	377.391	380.212	500.838
Juli.....	354.383	457.005	550.081
Augustus....	427.811	364.201	466.505
September..	366.608	444.072	529.159
October.....	472.614	441.621	499.917
November....	443.191	472.977	511.826
December....	408.918	463.838	479.524

De verhouding¹⁾ tusschen stukgoed- en massagoedverkeer¹⁾ verschoof verder ten gunste van het stukgoedverkeer: Van het totale havenverkeer vormde het stukgoedverkeer 54,2 pCt. (1936 50,2 pCt.); het massagoedverkeer 45,8 pCt. (1936 49,8 pCt).

Het aandeel, hetwelk de afvoer vormt van den aanvoer, nam toe, bij het zeeverkeer sterker (van 60 pCt. in 1936 op 66,4 pCt. in 1937) dan bij het verkeer langs rivieren en kanalen (van 46,3 pCt. in 1936 tot 47,8 pCt. in 1937).

Een overzicht van het totale havenverkeer van de verschillende massagoederen verschaft staat 3.

Staat 3.

Totaal havenverkeer van massagoederen te Amsterdam. (in 1000 ton)

Artikelen	1929	1931	1933	1934	1935	1936	1937
Kolen.....	1877	1705					
(alle bunkercolen inbegrepen)	1583	1650	1355	1146	1212		
Hout.....	739	514	461	368	258	269	321
Minerale oliën:							
Petroleum.....	134	126	136	141	161	162	175
Benzine.....	133	141	180	208	225	206	164
Gasolie.....	51	56	79	117	139	168	196
Stookolie.....	84	62					
(alle bunkerstookolie inbegr.)	95	144	141	101	107		
Ruwe aardoliën en n.a.g. derivaten....	113	73	76	109	65	31	33
Zaden.....	329	426	276	264	336	193	223
Granen.....	408	506	363	338	202	207	192
Ertscn.....	103	184	160	172	136	205	286

De achteruitgang van het cijfer voor benzine is een gevolg van de geringere aanvoeren uit Curaçao, de Vereenigde Staten van Amerika en Roemenië. Het hoogere cijfer voor gasolie is veroorzaakt door grootten aanvoer uit Iran en de Vereenigde Staten van Amerika. Het hoogere cijfer voor zaden moet worden toegeschreven aan sterk vermeerderden aanvoer van lijnzaad uit Argentinië.

Ook de cijfers voor verschillende stukgoederen ondergingen wijzigingen. Vermeerdering vertoonden o.a. cacaoboonen, koffie, tabak, salpeter, kunstmest, huiden en vellen, papier, machines, werktuigen, enz.,

¹⁾ Onder massagoederen worden in dit overzicht verstaan: kolen, ertscn, minerale oliën en derivaten daarvan, hout, granen en zaden.

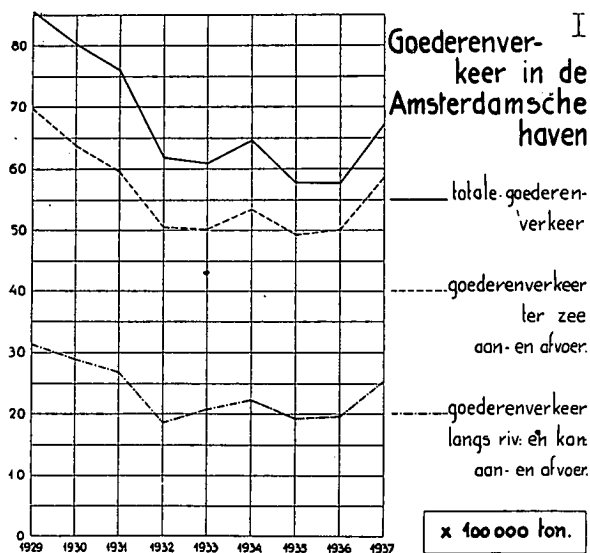
Staat 1.

Rijnschepen (laadvermogen in 1000 M³.)

Jaren	A a n g e k o m e n				V e r t r o k k e n							
	Beladen		Ledig		Beladen		Ledig		Beladen		Ledig	
					naar Duitschland				naar elders			
	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen	Aantal	Laadvermogen
1929....	2762	2064	171	186	1362	1049	334	309	80	46	1278	1007
1930....	2570	1855	117	127	1323	987	267	233	109	85	1176	853
1931....	2319	1689	92	93	1150	795	294	275	48	29	1040	779
1932....	1514	1114	51	51	959	665	184	175	19	9	583	449
1933....	1596	1141	126	114	1112	789	164	146	24	13	580	457
1934....	1789	1298	193	174	1210	862	249	215	24	11	571	484
1935....	1666	1189	110	105	982	652	230	181	20	10	517	434
1936....	1636	1141	41	26	975	624	118	94	18	9	562	459
1937....	2214	1514	9	4	1116	741	123	101	20	13	978	731

traan, kalk, tras, cement, chemische producten, plantaardige oliën en vetten en suiker.

Vermindering o.a. zout, vaartuigen en vliegtuigen en hennep. Staat 4 geeft een vergelijking van de genoemde en eenige andere voor de Amsterdamsche haven van belang zijnde stukgoederen in de laatste jaren.

Staat 4.

Totaal havenverkeer van enkele stukgoederen te Amsterdam (in 1000 ton) in de jaren

Artikelen	1929	1931	1933	1934	1935	1936	1937
Cacaoboonen	87	81	56	76	75	68	76
Koffie	106	101	86	84	66	57	66
Thee	26	26	20	18	15	15	15
Tabak	92	89	69	71	66	57	61
Copra	115	61	83	108	103	118	118
Zuidvruchten	56	55	64	53	51	59	39
Hennep	19	23	22	17	21	19	17
Kalk, tras, cement	239	194	92	79	63	66	115
Salpeter, kunstm.	175	228	112	180	194	173	177
Chemische prod., geneesmiddelen	151	125	119	137	133	143	183
Plantaardige oliën en vetten	76	73	47	60	65	74	90
Huiden en vellen	19	20	30	29	30	28	44
Papier	154	154	131	112	127	128	154
Vaartuigen, vliegtuigen	37	42	60	20	28	21	14
Suiker (ruwe en geraffin.)	173	101	118	130	75	89	193
Wijn	42	27	22	25	21	23	26
Machines, Werktuigen, enz.	85	36	27	26	30	33	44
Traan	25	31	3	19	3	4	11
Specerijen	6	4,5	4,5	5	7	6	8
Plantaardige looistoffen	8	13	21	21	23	15	20
Palmpitten	9	14	13	9	22	22	28
Zout	19	21	26	28	22	20	16

Gaat men na in welke mate het verkeer, onderscheiden naar de verschillende transportwegen en -richtingen, vermindering of vermeerdering onderging ten opzichte van 1936, dan blijkt het volgende: de invoer ter zee vermeerderde van 2.347.289 ton tot 2.456.943 ton, derhalve met 4,5 pCt.;

de overzee aangevoerde hoeveelheid bestemd ten doorvoer, vermeerderde van 778.083 ton tot 1.063.864 ton of met 26,9 pCt.;

de uitvoer ter zee nam toe van 1.061.706 ton tot 1.215.007 ton, derhalve met 12,6 pCt.;

de overzee afgevoerde hoeveelheid, welke ten doorvoer bestemd was, steeg van 813.708 ton tot 1.123.648 ton en vertoonde derhalve een toeneming van 27,6 pCt.;

de invoer langs rivieren en kanalen vermeerderde met 16,9 pCt.; kwam n.l. van 808.147 ton op 972.602 ton;

de langs rivieren en kanalen ten doorvoer aangevoerde hoeveelheid nam toe van 532.697 ton tot 738.951 ton, derhalve met 27,9 pCt.;

de uitvoer langs rivieren en kanalen steeg van 226.259 ton tot 271.617 ton en vermeerderde derhalve met 16,7 pCt.; de ten doorvoer bestemde hoeveelheid goederen, welke langs rivieren en kanalen werd afgevoerd, vermeerderde tenslotte met 28 pCt., n.l. van 394.914 ton tot 548.276 ton.

Een overzicht van het buitenlandsche spoorwegverkeer van Amsterdam in de laatste jaren, in zijn verhouding tot het buitenlandsche haven- en spoorwegverkeer tezamen, verschaft staat 5.

Staat 5.

Jaren	Spoorwegverkeer ¹⁾		Haven- en spoorwegverkeer ¹⁾	
	aanvoer ²⁾	afvoer ²⁾	aanvoer ²⁾	afvoer ²⁾
1929	289.858	115.602	6.765.118	3.331.521
1930	217.781	101.789	6.350.979	2.859.419
1931	179.350	82.086	6.021.222	2.594.508
1932	126.664	62.541	4.827.945	2.093.140
1933	133.146	57.401	4.878.943	2.291.518 ³⁾
1934	130.715	51.060	5.190.031	2.549.055 ³⁾
1935	114.806	34.372	4.648.178	2.380.455 ³⁾
1936	122.619	30.465	4.588.376	2.527.052 ³⁾
1937	147.513	35.221	5.379.873	3.193.769 ³⁾

¹⁾ Zoowel onder aanvoer als onder afvoer is de hoeveelheid gelost (geladen) ten doorvoer begrepen.

²⁾ In tonnen van 1000 kg.

³⁾ Hieronder zijn alle bunkercolen en -stookolie begrepen (Nederlandsche en vreemde schepen), terwijl onder de andere cijfers alleen de bunkercolen en -stookolie van vreemde schepen zijn opgenomen.

Vergelijkt men de cijfers van het goederenverkeer der Amsterdamsche haven van 1937 met die van het topjaar 1929, dan blijkt de vermindering van het verkeer in het afgelopen jaar t.o.v. 1929 in bijzondere mate veroorzaakt te zijn door achteruitgang van de cijfers van enkele massagoederen. In het bijzonder moeten hier genoemd worden de artikelen kolen, tarwe, maïs, lijnzaad en hout. Voor een deel is hier sprake van gevolgen van door het buitenland of door de Nederlandsche regeering genomen crisismaatregelen, voor een ander deel echter ook — met name o.a. wat het artikel hout betreft — van verschuivingen ten voordeele van andere havens.

De graadmeter voor de bedrijvigheid in de haven, gevormd door den omvang van den havenarbeid, geeft over de afgelopen jaren het volgende beeld.

Jaren	Aantal werkweken der vaste havenarbeiders	Aantal door arbeiders van de Havenarbeidsreserve gewerkte taken
1929	94.453 ¹⁾	1.159.372
1930	95.726 ¹⁾	681.332
1931	92.111 ¹⁾	521.948
1932	78.915 ¹⁾	375.932
1933	76.824 ¹⁾	444.788
1934	76.110 ¹⁾	473.802
1935	74.060 ²⁾	409.965
1936	69.843 ³⁾	459.206
1937	75.191 ³⁾	608.892

¹⁾ Zonder het walploegpersoneel.

²⁾ Met inbegrip van het walploegpersoneel 80.895.

³⁾ Met inbegrip van het walploegpersoneel.

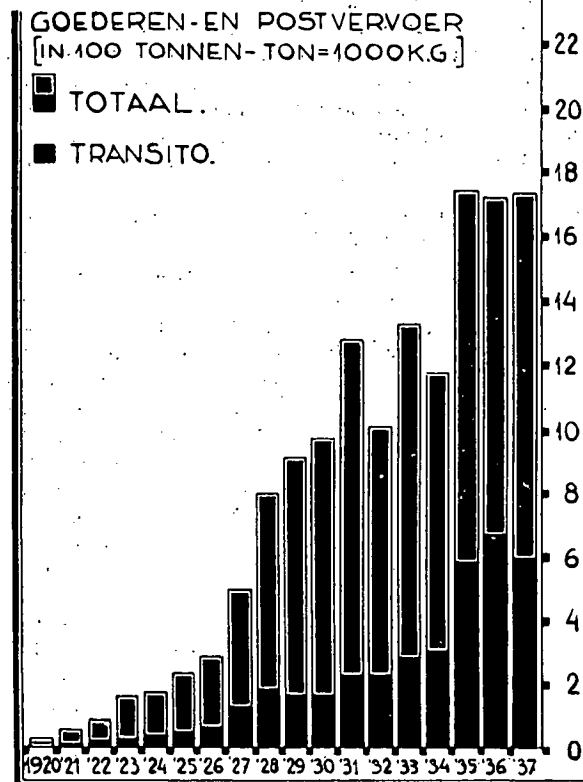
Luchthaven Schiphol.

De omvang van het verkeer met uitzondering van het goederenvervoer bewoog zich in het afgelopen jaar in stijgende lijn.

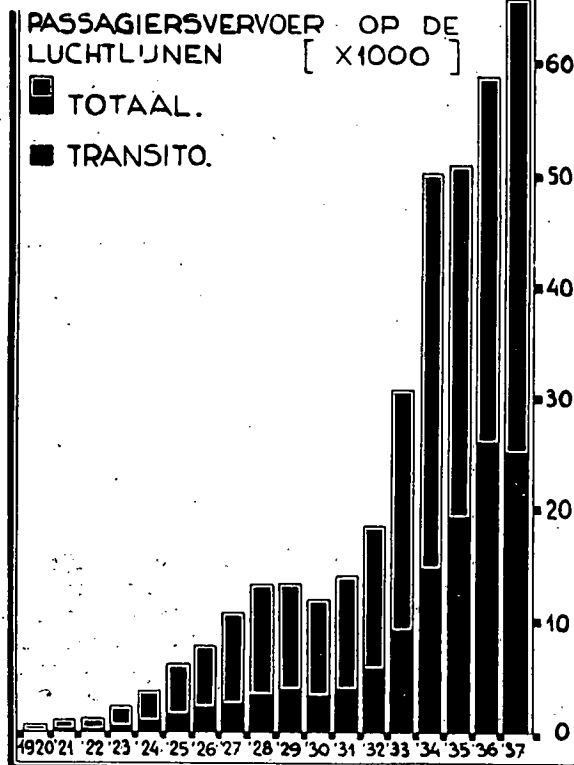
Het aantal luchtreizigers van, naar en via Amsterdam steeg van 58.629 in 1936 tot 64.497 in 1937. Het in bovenstaande cijfers begrepen aantal transitoreizigers via Amsterdam op de Europeesche lijnen bedroeg 24.530 t.o. 24.819 in 1936.

Het postvervoer bedroeg 460.800 kg. tegen 398.700 kg. in 1936 een stijging dus van 62.100 kg., d.i.

SCHIPHOL LUCHTHAVEN DER GEMEENTE AMSTERDAM

SCHIPHOL LUCHTHAVEN DER GEMEENTE AMSTERDAM

13,48 pOt.; onder deze cijfers zijn begrepen resp. 201.300 kg. en 223.800 kg. transito.

Het goederenvervoer liep eenigszins terug, nl. van 1.329.200 kg. in 1936 tot 1.271.500 kg. in 1937. Sedert September vertoonen de goederencijfers echter een belangrijke stijging. Het transitovervoer, onder de gegeven cijfers begrepen, bedroeg 436.841 kg. in 1936 en 395.600 kg. in 1937.

Het totaal aantal vluchten der geregelde verkeers-

diensten van en naar Schiphol bedroeg 17.666 tegen 14.505 in 1936. Van dit totaal aantal vluchten voerde de K.L.M. 10.984 en de buitenlandse maatschappijen de overige (6682) uit.

De grafieken geven de ontwikkeling van het verkeer sinds 1920.

DE KOLENPOSITIE IN 1937.

I.

Onze vaste medewerker schrijft ons:

Engeland.

Voor den Engelschen kolenhandel is het afgelopen jaar een van de belangrijkste geweest en de ontwikkeling van productie en export waren van een dusdanigen omvang, dat er met tevredenheid op mag worden teruggezien. Gedurende de laatste jaren was de vraag steeds geringer geworden en de toestand was dan ook zeer ernstig, toen eindelijk tegen het einde van 1936 de kentering kwam. De geweldige industriële opleving in het binnenland, grotendeels dank zij de door de Regeering gevoerde herbewapeningpolitiek, stimuleerde het binnenlandsche verbruik in die mate, dat de toename over 1937 10 miljoen ton bedraagt en daarmee gekomen is op het formidabele cijfer van ongeveer 190 miljoen ton. De huidige toestand van de kolenindustrie is dan ook veel beter dan in de laatste jaren en komt weer op het peil terug van 1930.

Tusschen 1929 en 1936 liep de productie terug van 257.9 tot 228.5 miljoen ton, bereikte zelfs in 1932 en 1933 208.7 resp. 207.1 miljoen ton. Te zelfder tijd nam het aantal mijnwerkers met niet minder dan 20 pOt. af. De totale productie liep in 1937 op tot 241.2 miljoen ton, dat is bijna 5½ pOt. meer dan de productie van 1936, die 228.5 miljoen ton bedroeg. Wales geeft de beste opleving te zien, nl. circa 4½ miljoen ton. Behalve Northumberland en Staffordshire vergrootten alle districten de productie. Niet alleen met arbeidsmoeilijkheden, het gebrek aan geschoolde menschen, het tekort aan nieuwe krachten had de industrie te kampen, maar ook met andere moeilijkheden, die belemmerend op de productieverruiming werkten, zooals: de hoge kosten van materialen als hout, dat bijna tweemaal zoo duur werd, ijzer, staal, machines, enz.

Voor belangrijke stakingen, zelfs voor dreiging ervan, die de laatste jaren nog al eens van invloed zijn geweest op de kolenindustrie, is Engeland in het afgelopen jaar gespaard gebleven. Wel waren er geschillen, maar die konden bijgelegd worden, zonder dat het noodig was tot uitersten te gaan.

De Central Selling Schemes zijn het geheele jaar in werking geweest. Sinds de Coal Mines Act van 1930 er toe bijgedragen had de concurrentie in de verschillende districten op te heffen, doch weinig of niets deed om de concurrentie van de districten onderling tegen te gaan, werd het in 1936 noodig geoordeeld de Central Selling Schemes in te stellen. In sommige districten werden het inderdaad lichamen, die gecentraliseerd verkochten, in de meeste echter bleef de werking beperkt tot het voorleggen van alle offertes, onder vermelding van koopers naam, bestemming en prijs, aan controleurs, zonder wier toestemming geen verkoop tot stand mag komen. Waarschijnlijk zal een uitspraak over de waarde van de Central Selling Schemes voor de kolenindustrie eerst mogelijk worden als de vraag naar brandstoffen gaat verflauwen.

Vast staat dat er een veel betere inter-districtsamenwerking bestaat en dat de prijzen voor de producenten op een veel beter peil staan dan in het verleden. De prijzen, die de consumenten in de afgelopen jaren betaalden, waren beneden elk economisch verantwoord peil en dat de kolenindustrie nu tracht zich op dezelfde basis als de andere industrieën te plaatsen, d.w.z. een redelijke opbrengst verlangt voor het belegde kapitaal en het verschaffen van een be-

hoorlijken levensstandaard aan haar werknemers, mag nooit aanleiding wezen haar van monopolistische neigingen te beschuldigen. Dat er inderdaad gestreefd wordt naar een sociale verbetering blijkt hieruit, dat reeds in April 1937 een loonsverhoging toepassing vond, die eigenlijk eerst op 30 September, na afloop van het bestaande arbeidscontract, had moeten ingaan.

Met de mechanisering van het bedrijf wordt steeds verder gegaan. Tot het uitbreken van den wereldoorlog werd het grootste deel der kolen nog met de houweel uitgehakt en slechts 8 pCt. werd met mechanische hulpmiddelen gewonnen. Na den oorlog kwamen de luchthamers in zwang en het op deze wijze gewonnen kwantum steeg van 13 pCt. in 1920 tot 28 pCt. in 1929 en 55 pCt. in 1936. Niet alleen de eigenlijke kolenwinning werd gemechaniseerd, maar ook het transport onder den grond, dat in 1936 reeds voor 48 pCt. mechanisch geschiedde tegen 14 pCt. in 1929.

Reeds in het begin van 1937 besloot de Regeering tot de onteigening van de mijnrechten en in November werd een wet ingediend, de Coal Bill 1937, omvattende de overname door den Staat van mijnrechten, de vermindering van het aantal in exploitatie zijnde mijnen door vrijwillige amalgamatie binnen twee jaar of verplichten samengang daarna, en de versteviging van de macht van de commissies belast met het onderzoek van gevallen, waarin verbruikers zich beklagen over onfaire behandeling door de Sales Control Committee's. De kapitaliseering van de mijnrechten wordt geschat op 66.45 miljoen Pond, betaalbaar tot Juli 1942, tegen welken tijd de Regeering verwacht geheel klaar te zijn met de waardevaststelling van de rechten van de ongeveer 4300 mijneigenaren.

Het is de bedoeling, dat de kolenindustrie vrij zal komen van de zeer zwaar drukkende „royalties”, maar onmiddellijk voordeel van de nu genomen maatregelen is er niet. Een door den Staat te benoemen „kolencommissie” mag onder staatsgarantie 76.45 miljoen Pond leenen en daaruit de mijneigenaren schadeloos stellen tot een bedrag van 66.45 miljoen Pond. De waardebepaling van de rechten zal per 1 Januari 1939 plaats vinden, doch de definitieve overdracht zal pas beschouwd worden als te zijn gedaan 1 Juli 1942. Tot dien datum genieten de huidige eigenaren nog de „royalties”. Uit de latere opbrengst van de „royalties”, ten gunste van de „kolencommissie” worden de administratie- en beheeringskosten en rente en aflossing van de leening gedekt.

Tengevolge van de industriele opleving over de geheele wereld en het sterk toegenomen zeevervoer, was de vraag naar exportkolen voor industriele doeleinden en voor bunkercolen voor buitenlandsche kolenstations eveneens aan een sterke stijging onderhevig. Vanzelfsprekend moest de voldoening van deze gestegen wereldbehoefte met andere kolenexportlanden gedeeld worden en, hoewel Duitsland er het leeuwendeel van verkregen heeft, heeft de Engelsche export in 1937 bijna 6 miljoen ton meer bedragen dan het jaar daarvoor. Van 34.519.384 ton in 1936 kwam hij op 40.352.288 ton in 1937. De afname van de levering van bunkercolen, vooral in de Humber en de N.O.-kust is wel verontrustend, hoewel velen de meening toegedaan zijn, dat, daar de productie op haar maximum stond, het wel leveren van meer bunkercolen toch het totale omzetcijfer niet veranderd zou hebben, daar dan minder geëxporteerd of aan het binnenland geleverd had kunnen worden. De hervatting van den Engelschen kolenexport naar Italië, na een lange periode van practischen stilstand, eerst tengevolge van betalingsmoeilijkheden, daarna tengevolge van de „sancties” bracht alleen al een vermeerdering van ruim 2.2 miljoen ton.

* * *

De concurrentie, die de Engelsche kolenexport van den Duitschen ondervindt, is geweldig groot. Overal

waar vroeger Engelsche kolen de markt beheerschten dringen de Duitsche kolen binnen. De toename van den Duitschen export is dan ook veel grooter dan die van den Engelschen, nl. gedurende 1937 vergeleken bij 1936 voor Duitschland 9.98 miljoen ton of 34.83 pCt. tegen voor Engeland 5.84 miljoen ton of 17 pCt. De positie van den Engelschen kolenexport werd in Maart/April zóó benard, dat aan vele leveringsverplichtingen niet tegemoet gekomen kon worden: De Engelsche kolenleveranciers gingen, wat hun verplichtingen aan de kolenstations betreft, van het standpunt uit, dat het beter is voldoende te leveren, desnoods met aanvulling van andere dan de gecontracteerde, vrijwel altijd Welsh en Durham kolen, dan niet voldoende in de gecontracteerde kwaliteiten. Na overleg met de reeders werd dan ook tot het leveren van de zg. „emergency” kolen overgegaan, en wel voor $\frac{1}{3}$ van de benoodigde hoeveelheid tegen circa 10/- per ton extra, terwijl $\frac{2}{3}$ in de gecontracteerde soorten tegen contractprijzen geleverd werd. De emergency kolen waren van Westfaalschen, Poolschen, Turkschen of anderen oorsprong al naar gelang wat er te krijgen was op de meest gunstige voorwaarden.

Ook op de industriele markten heeft Duitschland den strijd tegen de Engelsche kolen met steeds meer succes voortgezet. Italië, België, Nederland, Frankrijk, Portugal, Zuid-Amerika, overal gaan de Duitsche kolen met rassche schreden vooruit. Canada, het grootste anthraciet-afzetgebied, importeerde in 1937 ook minder van Engeland dan in 1936, meer echter van Duitschland, Rusland en de Vereenigde Staten.

Toch blijven de Engelsche prijzen op het huidige hooge peil gehandhaafd, althans in Wales. De andere districten toonen neiging tot prijsconcessies. Over het algemeen zijn de Engelsche exporteurs het er over eens, dat slechts een regeeringssubsidie den export redden kan, hoewel een heffing op den binnenlandschen afzet, waaruit die subsidie bestreden zou worden, de draagkracht van den binnenlandschen verbruiker wel eens te boven kon gaan. Trouwens, dit zou een zeer ongezonden toestand scheppen, maar aangezien vrijwel alle andere kolenproduceerende landen dit systeem toepassen, zal er voor Engeland niets anders opzitten dan in den een of anderen vorm zijn export te steunen, om zodoende het verloren terrein terug te winnen.

De concurrentie met Polen, die reeds een dertal jaren door een speciale Engelsch-Poolsche kolenoevereenkomst geregeld was, blijft dit voorloopig ook in de toekomst. Na eidelooze onderhandelingen zijn de vertegenwoordigers van beide landen het eens geworden en werd de conventie voor twee jaren verlengd. Polens' meeste eischen werden ingewilligd, waarvan de voornaamste wel is, dat voortaan de Poolsche kolenexport kwantitatief gebaseerd zal worden op den export van de voornaamste uitvoerlanden: Engeland, Duitschland, Nederland en België, terwijl die tot nu toe uitsluitend op den Engelschen export gebaseerd was.

De levering van bunkercolen in Engeland blijft afnemen, ondanks den toenemenden export, die toch grootendeels met normale kolenstokende tramps plaats heeft en niet met motor- of oliestokende schepen. Door de vorig jaar zooveel betere thuiskomende vrachten bunkerden de schepen echter niet meer voor de geheele rondreis, doch namen slechts zooveel kolen mede, dat ze juist voldoende hadden om op de thuisreis een der kolenstations aan te kunnen doen, waardoor er een evenredig grooter kwantum lading zoowel op de uit- als op de thuisreis meegenomen kon worden. De bunkercolen in Engeland zijn duur en heel dikwijls ook schaarsch en de trek naar de continentale bunkerstations van Nederland en België is dan ook groot gebleven, zoowel voor schepen, die de keus hadden gedurende de reis een Engelsche dan wel een continentale bunkerhaven aan te loopen, als ook voor die schepen, die in Engeland laadden of losten

en uitsluitend om te bunkeren naar deze zijde over-staken. Van de 16.4 millioen ton, die in 1929 als bunkerkolen geleverd werden, liep de omzet terug tot 11.95 millioen ton in 1936 en verder tot 11.7 millioen ton in 1937.

* * *

In den loop van het jaar werd het Internationale Cokeskartel definitief gesloten met als Engeland's aandeel in den totalen cokesuitvoer, 20.88 pCt. van den gezamenlijken totalen omzet. De cokesprijzen bereikten in den loop van 1937 fantastische hoogten, waarvan het volgende staatje een beeld geeft:

	1936		1937			
	1 Jan.	1 Jan.	25 Mrt.	24 Juni	23 Sept.	23 Dec.
Wales:						
Best foundry coke	27/6	45/-	45/-	60/-	60/-	60/-
Good " "	25/-	30/6	32/6	45/-	48/6	48/6
Furnace coke	19/6	25/-	27/6	40/-	42/6	42/6
Durham:						
Prime patent oven coke	21/-	27/-	40/-	42/-	50/-	47/6
Ordinary " " " "	19/-	26/-	35/-	39/-	42/6	42/6
Gascoke (horizontal) . .	21/-	28/-	32/6	38/6	38/-	38/-
Gascoke (vertical)	24/-	35/-	37/6	42/6	41/-	41/-

Steeds werd gereeden afzet gevonden en zelfs zonder conventie zou er niet de minste aanleiding geweest zijn de prijzen op een lager peil te brengen.

Resumeerende willen we opmerken, dat alle moeilijkheden ten spijt er zóveel gunstige factoren meewerken, dat de Engelsche kolenindustrie een toekomst van redelijken voorspoed tegemoet mag zien, mits men er van doordrongen geraakt, dat de kolenexport een van de meest vitale belangen van het Engelsche handelsleven is en dat alles gedaan moet worden om alles wat aan een vrije ontwikkeling van den mijnbouw en den handel in zijn producten in den weg staat, weg te nemen. Misschien dat dan zelfs zonder bescherming bereikt wordt, dat de Engelsche kolen het op de wereldmarkt tegen haar zwaarste concurrenten zullen kunnen opnemen.

AANTEKENINGEN.

Engeland's economische belangen in Zuid-Oost-Azië.

De ontwikkeling van het Japansch-Chineesch conflict heeft de controverse tusschen het Britsch Empire en Japan verscherpt. De atmosfeer tusschen beide landen kan weinig gunstig genoemd worden, het gevaar dat één der vele incidenten tot verregaande verwickelingen leidt, is niet denkbeeldig.

Het is in dit verband van belang zich te realiseeren, welke positie Engeland in Zuid Oost-Azië inneemt, daar deze in bijzondere mate de houding van dit land t.a.v. het conflict bepaalt. Aan een artikel van Ernest O. Hauser in de „Far Eastern Survey” is hieromtrent het volgende ontleend:

Zuid Oost-Azië omvat: Britsch Malakka, Ned.-Indië, Fransch Indo-China, de Philippijnen en Siam. Hoewel politiek geen eenheid vormend kan Zuid Oost-Azië toch in zekeren zin als een eenheid gezien worden door de overeenkomst welke er economisch tusschen de verschillende gebieden bestaat. Bijna alle deelen hebben een inlandsche bevolking met lagén levensstandaard (slechts de Philippijnen vormen hierop een uitzondering), behalve Siam zijn het koloniale bezittingen van Westersche mogendheden met de daaruit voortvloeiende consequenties voor den structuur van den handel (uitwisseling van tropische grondstoffen tegen eindproducten). De economische ontwikkeling is grotendeels te danken aan Westersche ondernemingslust en kapitaal. De politieke beteekenis van Zuid Oost-Azië is bekend, men denke slechts aan een strategisch zoo belangrijk punt als Singapore.

De economische beteekenis van dit gebied voor Engeland is, vergeleken met de beteekenis van andere overzeesche gebieden, betrekkelijk gering. Einde 1930 bedroegen Engeland's investeringen in Zuid Oost-Azië pl.m. £108.000.000, wat ongeveer 3 pCt.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen. ¹⁾

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handels-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
" '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
" '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
" '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
" '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
" '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
" '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
" '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
" '37	73.3	26.2	77.8	108.5	78.-	77.-	99.-	101.1	73.6	60.4	59.-	76.4	77.7
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. "	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. "	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April "	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-
Mei "	72.6	28.4	76.9	101.6	77.6	76.8	102.1	110.1	74.4	61.3	60.-	76.8	78.6
Juni "	72.8	27.6	77.-	106.3	79.8	78.-	103.8	104.8	73.5	63.5	59.2	74.4	79.1
Juli "	74.4	28.9	78.8	115.1	83.3	80.5	102.3	106.3	78.8	64.5	60.9	78.4	80.2
Aug. "	77.4	30.9	82.9	120.7	87.4	82.9	105.-	110.5	87.9	67.7	63.5	82.4	83.8
Sept. "	74.5	28.3	80.4	118.4	82.4	78.4	98.-	99.3	82.4	61.3	57.9	79.6	79.2
Oct. "	69.-	22.5	74.5	109.6	72.7	66.7	88.5	76.4	71.7	52.7	51.-	69.8	71.1
Nov. "	68.9	20.2	74.3	109.1	71.3	66.1	83.5	70.7	67.9	49.8	51.-	67.1	69.-
Dec. "	69.1	19.6	74.-	114.5	71.1	66.9	87.3	73.2	67.6	51.9	52.2	66.6	70.3
Jan. '38	71.1	19.2	77.1	118.7	72.5	70.1	90.8	76.-	70.7	54.5	55.1	69.8	73.-
Feb. "	71.-	18.1	78.6	119.1	71.8	71.9	88.-	72.1	68.1	52.-	56.1	68.2	72.2

Indexcijfer der totale beurswaarde 3 Januari 1938 f 4.005.990.000 = 100.

5 Jan. 101.2 | 19 Jan. 103.- | 2 Feb. 101.9 | 16 Feb. 100.2
12 " 103.- | 26 " 103.4 | 9 " 100.5 | 23 " 103.3

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 12 Febr. 1936, blz. 120.

Nadruk verboden.

van de totaal, in overzeesche gebieden, door Engeland geïnvesteerde bedragen was ¹⁾).

In 1936 bedroeg de totale buitenlandse handel van Engeland met Zuid Oost-Aziatische landen pl.m. £ 26.000.000, d.i. ongeveer 2 pCt. van den totalen handel van Engeland met overzeesche gebieden. Deze handel was als volgt onderverdeeld over de verschillende landen:

	Import uit	Export naar
	in £ 1000	
Britsch Malakka	6.915	8.488
Ned.-Indië	4.144	2.860
Philippijnen	1.153	547
Siam	317	1.185
Fransch Indo-China	284	253
	12.813	13.333

Britsch-Malakka.

Dit bestaat uit verschillende deelen, die politiek niet, economisch echter wel een eenheid vormen. De voornaamste producten zijn rubber en tin; bijna de helft van de wereldproductie van rubber en ruim een derde van de tinproductie komt uit Malakka. Het heeft zich hoofdzakelijk met behulp van buitenlandsch kapitaal ontwikkeld. Van de totale buitenlandse schuld bestaat slechts 26 pCt. uit publieke schuld.

Het is zeer moeilijk te berekenen welk aandeel de verschillende landen in de investeringen in Britsch-Malakka bezitten. Ongetwijfeld zal Engeland de belangrijkste kapitaalverstrekker zijn, maar ook Nederland, Frankrijk en Shanghai hebben hier groote belangen. Ongeveer 52 pCt. van het buitenlandsch kapitaal is geïnvesteerd in rubberondernemingen, pl.m. 13 pCt. in tinondernemingen. Deze percentages doen begrijpen welk een groot belang een land als Engeland heeft bij het prijsverloop op de rubber- en tinmarkt. De prijsval van rubber (van 1929—1934 met 60 pCt.) en van tin (met 32 pCt. in dezelfde periode) deden de winsten van de rubber- en tinondernemingen nagenoeg of geheel verdwijnen. Van gunstigen invloed op de resultaten waren de in de jaren 1931 en 1934 ingevoerde restrictie-schema's, waarbij de regeeringen der verschillende uitvoerlanden samengewerkt hebben.

De erkentelijkheid voor de landen (Nederland o.a.) die daar aan deel hadden, is dan ook groot. Zeer veel waarde wordt er in Engeland ook aan gehecht, dat de niet-Britsche deelen van Zuid Oost-Azië in handen van bevriende mogendheden zijn.

Door de geringe dichtheid der bevolking en door de lage levensstandaard is de invoer van Malakka niet zeer belangrijk. Met Singapore, dat dient als centrum van den handel tusschen Zuid Oost-Azië en het Vereenigd Koninkrijk, wordt echter een levendigen handel gedreven. Het aandeel van het Vereenigd Koninkrijk in den totalen handel van Singapore was in 1936 15.2 pCt. Engeland's positie als het voornaamste invoerend land in Malakka wordt ernstig bedreigd door Japan. In 1934 was ongeveer 80 pCt. van de weer uit Singapore uitgevoerde katoenen

¹⁾ Volgens schattingen van Sir Robert Kindersley.

goederen in Japan gefabriceerd. Evenals in Ned.-Indië zijn ook in Malakka maatregelen genomen tegen deze Japansche concurrentie, met het gevolg, dat de import uit Lancashire toenam en die uit Japan sterk verminderde.

Nederlandsch-Indië.

Als gevolg van de tot voor korten tijd gevoerde open-deur-politiek van Nederland zijn de Engelsche belangen in Ned.-Indië zeer aanzienlijk. Ook dit land is door moederlandsche en buitenlandse investeringen tot ontwikkeling gekomen. Hier is echter in tegenstelling tot Malakka de publieke schuld veel grooter; zij omvat nl. meer dan de helft der buitenlandse schuld. Engeland heeft in Nederlandsch-Indië voornamelijk in de petroleum geïnvesteerd. Nederlandsch-Indië levert ongeveer 3 pCt. van de wereldproductie van ruwe petroleum. Tot 1928 stond het Vereenigd Koninkrijk bij den import in Ned.-Indië achter Nederland op de tweede plaats met 119 miljoen gulden, wat ongeveer 12.3 pCt. van den totalen invoer was. Toenemende concurrentie van Japan deed het die plaats echter verliezen. In 1934 importeerde Japan 83 pCt. van alle katoenen goederen in Ned.-Indië. De later genomen maatregelen (textielcontingenteering) hadden tot gevolg, dat de handel van het Vereenigd Koninkrijk zich, op een, zij het nog lager, peil, kon handhaven.

Ook hier blijkt dus, dat het voor Engeland van groot belang is, of de landen in Zuid Oost-Azië prijs stellen op een goede samenwerking met Engeland.

De Philippijnen.

Deze zijn uit den aard der zaak vooral op de Vereenigde Staten georiënteerd, zoodat de beteekenis voor Engeland gering is. De Britsche investeringen beteekenen weinig en beperken zich vrijwel geheel tot enkele banken en handelshuizen. Ook de Britsche handel is zeer gering, hij omvat ongeveer 3 pCt. van den totalen buitenlandschen handel van de eilandengroep.

Fransch Indo-China.

Doordat het Fransche kapitaal sterk is aangemoedigd, zijn de Engelsche investeringen in Indo-China niet belangrijk. De Britsche banken en handelshuizen beteekenen weinig vergeleken bij de groote Fransche ondernemingen. De handel van Groot-Brittan- nië met Fransch Indo-China is zeer gering, de scheepvaart is echter voor een groot gedeelte in Britsche handen.

Siam.

Dit is het eenige onafhankelijke land in Zuid Oost-Azië. Het heeft zich voor een groot gedeelte ontwikkeld met behulp van Britsch kapitaal en maakt deel uit van het Sterlingblok. In Maart 1935 bedroeg de publieke schuld £ 7.928.067, welke bijna geheel in Londen geplaatst is. Aan de Siameesche regeering is een Engelsche financieele adviseur toegevoegd. De handelsbalans tusschen Siam en het Vereenigd Koninkrijk vertoont in 1935—1936 een ongeveer

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20-26 Febr. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	20-26 Febr. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	18.296	162.513	188.886	—	1.627	6.550	164.140	195.436
Rogge	601	30.204	53.702	—	—	647	30.204	54.349
Boekweit	854	2.064	1.735	—	—	—	2.064	1.735
Mais	15.790	243.126	202.355	2.396	26.474	37.944	269.600	240.299
Gerst	11.763	54.416	75.927	—	2.101	4.104	56.517	80.031
Haver	13.717	51.306	28.102	—	1.036	2.180	52.342	30.282
Lijnzaad	5.796	19.839	26.359	6.319	57.912	46.622	77.751	72.981
Lijnkoek	203	13.551	9.435	—	—	—	13.551	9.435
Tarwemeel	1.240	8.978	6.063	310	3.490	1.125	12.468	7.188
Andere meelsoorten	875	6.520	7.718	90	858	486	7.378	8.204

12 maal zoo groote export uit Engeland als uit Siam. Siam's belangrijke teak-industrie is voor een groot deel in Britsche handen, in het scheepvaartverkeer met Siam komt Groot-Brittannië op de tweede plaats, achter Noorwegen.

Japan heeft thans 11.6 pCt. van Siam's totale buitenlandischen handel in handen, het Britsche Empire 37.0 pCt. (1935—1936). In den invoer van katoenen goederen wordt het aandeel van Japan steeds grooter. Bij de jongste handelsverdragen is Japan niet boven de andere landen bevoordeeld, hoewel dat in sommige kringen in Engeland verwacht werd.

Siam is, zooals boven bleek, wel een van de meest kwetsbare punten van de Engelsche belangen in Zuid Oost-Azië. Ook strategisch is de positie van dit land voor Engeland zeer belangrijk.

Uit bovenstaande gegevens is duidelijk, dat de Britsche economische belangen in Zuid Oost-Azië aanzienlijk zijn. De economische politiek van deze landen, welke tot voor kort nog onder het teeken van de „open-deur” stond, is door de Japansche concurrentie in andere richting gedrongen. Het gevolg daarvan is geweest, dat thans de economische politiek der landen met belangen in Zuid Oost-Azië in sterker mate dan voorheen beïnvloed wordt door economisch-nationalistische doelstellingen. Het vermoeden is gewettigd, dat deze nieuwe toestand van duurzaam aard zal zijn, en steeds de mogelijkheid van politieke verwickelingen in zich zal blijven sluiten.

ONTVANGEN BOEKEN.

Die grossen Weltkrisen door Dr. Felix Pinner. (Zürich en Leipzig 1937; Max Niehans Verlag, Prijs Fr. 10,50, R.M. 6,—).

De schrijver schildert de groote wereldcrises van 1825, 1849, 1873—1879—1895, 1930—1935. Bij zijn uiteenzettingen omtrent de oorzaken en de ontwikkeling van de crises, zijn vergelijking van de groote crises, welke wij beleven, met de vroegere sedert honderd jaren, onderzoekt hij niet alleen de cyclische wetmatigheden, doch inzonderheid de fundamentele en diepere oorzaken van de structuurwijzigingen, welke in de eerste plaats van belang zijn voor de beoordeeling van den huidige toestand.

De betalingsbalans als uitgangspunt eener beschouwing over de recente structuurwijzigingen in het economisch leven door Dr. P. P. van Berkum. (Amsterdam 1938; H. J. Paris. Prijs ing. f 3,50).

Het onderzoek, waarmede de schrijver zich voor het behalen van den doctorstitel aan de Katholieke Economische Hoogeschool te Tilburg heeft beziggehouden, betreft het vraagstuk, of en zoo ja, in welke mate, in het huidige stadium van de economische structuurontwikkeling nog aangenomen mag worden, dat een door eenigerlei oorzaak in de betalingsbalans van een land ontstane evenwichtsverstoring zich op automatische wijze herstelt (door spontane reactie van uit het economisch leven zelf opkomende evenwichtsherstellende krachten) en voorts, indien mocht blijken, dat de automatische correctieven niet of niet volledig een zoodanig evenwichtsherstel kunnen bewerkstelligen, welke maatregelen van economisch-politiek aard dan noodig zijn om de opheffing van evenwichtsverstoringen in de betalingsbalans tot stand te brengen.

De Zegelwet 1917 door Mr. W. A. van Ravensteyn. (Haarlem 1938; H. D. Tjeenk Willink & Zoon N.V. Prijs ing. f 6,—, geb. f 6,60).

Deze Handleiding voor de Zegelwet 1917, opgenomen in de serie „Nieuw Recht”, is gebaseerd op de Wet van 22 April 1937, S. 405, welke op 1 Juli 1937 in werking is getreden. Door deze wet is een zeer ingrijpende technische wijziging van de Zegelwet 1917 doorgevoerd, welke voor een belangrijk deel nieuw recht heeft gecreëerd.

Wettelijke regeling van het particuliere bankbedrijf door Dr. H. W. J. Wijnholds. (Utrecht z.j. Urbi et Orbi).

Dit boek geeft allereerst een historisch overzicht van de bankwetgeving en de motieven van de recente regelingen, behandelt voorts concessie en vereischen voor de oprichting van banken, solvabiliteit en liquiditeit, publiekheid en controle en tenslotte in een laatste hoofdstuk slotbeschouwingen, bankwetgeving en conjunctuur.

Jahres-Bericht der Zentral-Kommission für die Rheinschiffahrt 1936. (Straatsburg; uitgeverij van de Zentral-Kommission für die Rheinschiffahrt. Prijs Fr. Fres. 25,—).

Annuaire Statistique du Royaume de Bulgarie 1937. (Sofia 1937); Direction Générale de la Statistique du Royaume de Bulgarie).

Die gegenwärtigen Schwierigkeiten in der Finanzierung des Exportgeschäftes der schweizerischen Industrie door Edwin Stopper.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Mrt. 1938 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	—	8.96½	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ³	72.31	4
Parijs *)	100 Franc	—	5.84½	3
Brussel *)	100 Belga	24.90 ⁶	30.34	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 ⁶	7.58½	
Zürich *)	100 „	—	41.52½	1½
Praag	100 Kronen	—	6.28½	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	33.85	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	35.50	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ⁸	1.35	4½
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.20	5
Istanbul	Turksch £	—	1.44½	
Athene	100 Drachme	—	1.65	6
Milaan	100 Lira	—	9.45	4½
Madrid *)	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	0.08½	4½
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.05	4
Oslo *)	100 „	—	45.07½	3½
Stockholm *)	100 „	—	46.20	2½
Reickjävick	100 IJsl. Kr.	—	40.50	4
Warschau	100 Zloty	27.90 ⁹	33.87½	4½
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	49.75	
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	35.75	5½
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	30.50	4½
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.96½	4½
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	36.00 ⁵	
Danzig	100 Gulden	27.90 ⁹	33.87½	4
Amerika.				
New-York *)	\$	1.46 ⁹	1.78½	1
Montreal	Canad. \$	—	1.78½	
Mexico	Mex. Dollar	—	0.50	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	47.—	3½
La Paz (Bolivia) *)	Boliviano	—	0.09	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.10½	
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07½ ⁵	
Bogota (Columbia) *)	Peso	—	0.98½	
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.13½	
Lima (Peru)	Sol	—	0.45	
Montevideo (Urug.)	Peso	—	0.83	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.58	
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	—	1.79½	
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.00½	
Managua (Nicar.) *)	Cordoba	—	—	
San Salvador *)	Colon	—	0.72	
Azië.				
Calcutta	Rupeë	—	0.67½	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52½	3.28½
Hongkong	Dollar	—	0.56	
Shanghai	Dollar	—	0.53	
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.05	
Manilla	Phil. Peso	—	0.89½	
Teheran *) (Perzië)	Pahlavi	—	11.15	
Bangkok	Baht	—	0.83	
Afrika.				
Kaapstad	£	—	8.95½	
Alexandrië	Egypt. £	—	9.20	
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.17½	
Nieuw Zeeland	£	—	7.20	

1) Off. 0.36 vrije markt 0.09. 2) Milrejs Goud. 3) Goudpeso. 4) Munteenheid = Rail (= een Kran). 5) Nom. *) Not. te 'Adam. Ov. not. part. opg.

Table with columns for GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER per kg., KAAS, and EIEREN. Includes sub-headers for 'Rotterdam per 2000 kg.', '74 kg Russische loco Rotterdam per 100 kg.', 'Rotterdam per 100 kg.', 'per cwt. f.o.b. Rangoon/Bassein', 'Leeuwarder Comm. Noteering', 'Heffing Crisvis Zuivel-Centr.', 'Edammer Aikmaar Fabr. kaas gang exp. per 50 kg.', and 'Gem. not. Eiernij Roermond p. 100 st.'. Rows list dates from 1927 to 1937 and 1938.

Table with columns for JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN. ZIJDE, and RUBBER. Includes sub-headers for 'First Marks' c.i.f. Londen per Eng. ton', 'Midling Upland loco New York per lb.', 'Super Fine C. P. Oomra Liverpool per lb.', 'in olie gekamd; loco Bradford per lb.', 'Crossbred Colonial Carded 50's Av.', 'Merino 64's Av.', '13/14 Dernier wit Gr. D. te New York per lb.', and 'Stand. Ribbed Smoked Sheets loco Londen p. lb.'. Rows list dates from 1927 to 1937 and 1938.

Table with columns for KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETRIJ-IJZER, ZINK, and ZILVER. Includes sub-headers for 'Standaard Loco Londen per Eng. ton', 'gem. prompt en lev. 3 maanden Londen per Eng. ton', 'Loco Londen per Eng. ton', 'Cleveland No. 3 franco Middlesb. per Eng. ton', 'per Eng. ton f. o. b. Antwerpen', 'gem. prompt en lev. 3 maanden Londen p. Eng. ton', and 'cash Londen per Standard Ounce'. Rows list dates from 1927 to 1937 and 1938.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 Februari 1938

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 8.551.276,55 Bijbnk. " 101.381,91 Ag.sch. " 314.815,48	f	8.967.473,94
Papier o. h. Buitenl. in disconto	"	—
Idem eigen portef.	f 5.226.000,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	"	5.226.000,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 240.726.008,03 ¹⁾ Bijbnk. " 1.948.760,14 Ag.sch. " 28.416.038,57		
	f 271.090.806,74		
Op Effecten	f 269.466.639,22 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	1.624.167,52	"	271.090.806,74 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	"	—
Munt, Goud	f 113.607.485,—		
Muntmat., Goud	1.322.212.568,48		
	f 1.435.820.053,48		
Munt, Zilver, enz.	15.629.861,—	"	1.451.449.914,48 ²⁾
Muntmat., Zilver	"	—
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	"	41.835.787,18
Gebouwen en Meub. der Bank	"	4.600.000,—
Diverse rekeningen	"	8.557.385,86
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	"	10.193.915,19
	f 1.801.921.283,39		

Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	4.338.707,82		
Bijzondere reserve	6.600.000,—		
Pensioenfonds	11.139.473,57		
Bankbiljetten in omloop	901.739.400,—		
Bankassigatiën in omloop	82.890,08		
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 108.949.795,90		
Anderen	743.845.723,05	"	852.795.518,95
Diverse rekeningen	"	5.225.292,97
	f 1.801.921.283,39		

Beschikbaar metaalsaldo f 749.976.323,12
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is 1.874.940.810,—
 Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht —

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 65.883.125,—
²⁾ Waarvan in het buitenland 106.309.872,90

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
28 Febr. '38	113607	1.322.213	901.739	852.878	749.976	83
21 " '38	113607	1.312.210	868.435	859.477	751.823	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
21 " 1938	8.955	—	253.124	5.226	8.428
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
26 Feb. '38 ²⁾	135.520	—	183.370	81.640	29.516
19 " '38 ²⁾	134.880	—	185.170	78.380	29.460
22 Jan. 1938	116.574	18.140	184.854	83.631	27.320
15 " 1938	116.574	17.875	188.401	81.706	26.406
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
26 Feb. '38 ²⁾	2.670	77.240	—	64.680	51
19 " '38 ²⁾	2.240	76.860	—	64.670	51
22 Jan. 1938	3.642	10.923	52.353	71.234	50
15 " 1938	3.207	10.837	54.678	69.646	50
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.225	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
23 Febr. 1938	327.181	474.524	51.883	6.547	19.454
16 " 1938	327.130	474.083	52.324	6.155	18.808
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
23 Febr. '38	97.426	16.732	105.600	35.536	52.657	33,4
16 " '38	97.863	15.772	106.405	35.495	53.047	33,6
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
17 Feb. '38	55.806	403	20	12.590	838	4.555	3.200
10 " '38	55.806	379	21	12.754	838	4.999	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Regk. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
17 Feb. '38	5.575	2.735	91.946	44	2.305	19.782
10 " '38	5.575	3.047	92.574	42	2.413	20.302
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
23 Febr. 1938	70,8	20,3	5,3	4.759,2	46,5
15 " 1938	70,8	20,3	5,6	4.940,8	52,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Regk.-Crt.	Diverse Passiva
23 Febr. 1938	110,5	897,5	4.687,7	767,9	342,2
15 " 1938	110,8	815,8	4.776,9	761,4	340,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 23, 15 Febr. resp. 23, 20 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's). ¹⁾

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Buitenlandsche deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan de Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Regk. Crt.	
										Schatkist	Partic.
24/2 1938	3.498	55	1.089	204	30	150	228	4.325	10	832	
17/2 " 1938	3.505	54	1.049	197	34	150	228	4.316	21	793	

¹⁾ Met ingang van 27 Jan. 1938 is de opstelling gewijzigd.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	"Other cash" ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
9 Feb. '38	9.126,3	9.116,1	437,6	11,2	0,5
2 " '38	9.126,7	9.116,1	430,9	11,2	0,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
9 Feb. '38	2.564,0	4.125,1	7.794,7	133,1	80,2	—
2 " '38	2.564,0	4.137,8	7.775,2	133,1	80,2	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
2 Feb. '38	2	8.981	12.253	5.674	26.061	5.225
26 Jan. '38	1	9.038	12.237	5.735	26.196	5.213

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.